

גמרא סדורה

מסכת

פסחים

פרק: ח' - "הַאֲשֵׁה"

דפים פז. - צב:

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות

עם רש"י

לימוד הפרק לרפואה השלימה לר' נדב בן טובה רייכמן בתוך כל שאר חולי ישראל

יצא לאור על ידי עמותת

"וכל בניך לימודי ה'"

י"ב תשרי תשע"ד

בהצלחה - יגיעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות
 דניאל ברק ווינט
 טל' - 0526071122
 דוא"ל vinetd@neto.net.il
 עתניאל ד.ד. הר חברון 90407

©

כל הזכויות על הטקסט, ניקוד ופיסוק
 שמורות למכון הישראלי לפרסומים תלמודיים.
 כל הזכויות על החלוקה לסוגיות ופסקאות
 שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודי ה'".

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

מסכת פסחים פרק ח' - "האשה"

פז, א 302.

פז"א

מתני'

האשה. תאכל משל בעלה. דמסתמא דעתה לימנות על של. בעלה כל זמן שלא פירשה שיהא דעתה בשל אביה:

רגל הראשון. כך דרך הנשואות ללכת לבית אביהן רגל הראשון שאחר הנשואין:

תאכל ממקום שהיא רוצה. ובגמרא מוקי לה כשאינה רדופה לילך עד הנה לבית אביה תמיד הלכך מספקא לן בהי נוחא לה אלא אם כן פירשה: **אפוטרופסין**. שהיו לו שנים והמנוהו זה על פסחו וזה על פסחו:

לא יאכל משל שניהן. לא מפסחו של זה ולא משל זה ואפילו המנהו האחד על פסחו מי נתן רשות לחלק האחר לימנות על זה ואין לו תקנה אלא אייכ רצו שניהן שימנה עם האחד:

לא יאכל משל רבו. דמסתמא לא היה דעת רבו להימנות חלק החירות על פסחו:

גמ'

שמעת מינה יש ברירה. קס"ד ממקום שהיא רוצה בשעת אכילה קאמר ואמרין הוברר דשחיטה וזריקה דהאי פסח שפיר איזדריק עלה דהאי אתתא:

בשעת שחיטה. ששאלנו את פיה בשעת שחיטה ואמרה בזה אני רוצה: אוכלת משל אביה מן הסתם:

מתניתין בשאינה רדופה. לילך תמיד לבית אביה דבית בעלה חביב לה הלכך כל שאר הרגלים ודאי שייכא בתריה ורגל ראשון ספק וברייתא ברדופה הלכך רגל הראשון ודאי בתר אביה מכאן ואילך ספק:

כמוצאת שלום. נתחבבתי עליו ונמצאתי שלימה לו:

להגיד שבחה. היאך מקובלת היא בבית חמיה:

פז, א משנה

האשה,

בזמן שהיא בבית בעלה,

שחט עליה בעלה, ושחט עליה אביה - תאכל משל בעלה.

הלכה רגל ראשון לעשות בבית אביה,

שחט עליה אביה ושחט עליה בעלה - תאכל במקום שהיא רוצה.

יתום,

שחטו עליו אפוטרופסין - יאכל במקום שהוא רוצה.

עבד,

של שני שותפין - לא יאכל משל שניהם.

מי שחציו עבד וחציו בן חורין - לא יאכל משל רבו.

גמרא

שמעת מינה: יש ברירה.

מאי "רוצה"?

בשעת שחיטה.

ורמיהו:

"אשה, רגל הראשון אוכלת משל אביה.

מכאן ואילך, רוצה אוכלת משל אביה, רוצה משל בעלה!"

לא קשיא:

כאן - ברדופה לילך.

כאן - בשאינה רדופה.

דכתיב: "אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום"¹ (שיר השירים, ח),

ואמר רבי יוחנן:

ככלה שנמצאת שלימה בבית חמיה, ורדופה לילך להגיד שבחה בבית אביה.

דכתיב: "זהיה ביום ההוא נאם ה' תקראי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי" (הושע ב, יח).

אמר רבי יוחנן:

ככלה בבית חמיה, ולא ככלה בבית אביה.

¹ אני חומה ושדי כמגדלות אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום

303. כז, א-ב

רש"י

ושדים. להניק אחרים: **אין לה**. שאין הנאה ממנה: **זו עילם**. שהיה בה דניאל שנאמר (דניאל ח) ואני (דניאל הייתי) בשושן אשר בעילם המדינה וזכה ללמוד ולא רבץ תורה בישראל אבל בכל גידלה עזרא הסופר דכתיב (עזרא ז) (הוא) הכין לבבו לדרוש (בתורת) [את תורת] ה' [ולעשות] וללמד בישראל חק ומשפט: **ושדי אלו ת"ח**. המניקין אחרים כשדיים הללו: כמגדלות שמגינין על הדור: **כנטיעים**. נטיעות יונקות שלא נתקלקלו עדיין ולא אירע בהן שבר: **שאוגדות פתחיהן לבעליהן**. סותמות פתחיהן עד שמזדקקות לבעליהן ואינן נבעלות לאחרים לשון אחר שמגידות פתחיהן של נדה לבעליהן לפרוש מהן ואעי"פ שאתורתן רבה: **וכן הוא אומר ומלאו כמזרק כזויות מזבח**. מה זויות דהתם כתיב בהו ומלאו הכא נמי בנותינו כזויות על ידי שמתמלאות תאוה ואין נזקקות אלא עד שיבואו בעליהן: **כאילו נבנה היכל בימיהן**. דהכי משמע מחוטבות בבנין היכל תבנית לשון בנין: **בימי עזייהו כו'**. משום דאיירי בכנסת ישראל בלשון אשה הנשאת לבעל כדאמרן כמוצאת שלום נקט נמי להא דהושע דכתיב ביה תקראי אישי כדדריש לקמיה: **ארבעה נביאים**. לקמיה מפרש להו ובכולהו כתב בהו בימי עזייהו יותם אחז יחזקיה שכולן החלו להינבא בימי עזייהו וקיפחו חיי ארבעה מלכים: **לא דיו שלא אמר כן**. אתה למד ממה שאמר לו הקדוש ברוך הוא קח לך אשת זנונים ולא אמר כן לנביא אחר (מצאתי כאן הגה"ה מלשון רבינו ארבעה נביאים כולהו כתיב בהו בימי עזייהו בר ממיכה דכתיב ביה יותם אחז יחזקיהו ובעמוס לא כתיב אלא עזייהו ומיהו מיכה בימיו נתנבא אלא שכבר נתנגע ויותם בנו שופט על הארץ לפיכך לא נקרא על שמו אבל שלשה היו קודם שנצטרע בעמוס נאמר שנתים לפני הרעש וישעיה ביום הרעש דכתיב (ישעיהו ו) וינועו אמות הספים שרעשו עליונים לשורפו ותחתונים לבולעו כמשפט קרח ועדתו שערערו על הכהונה ואותו היום נתנגע והושע קודם לכולן): **הכי גרסינן**. אומר לו קח לך אשת זנונים ואחר כך אומר לו שלחה: **וילדי זנונים**. שתלד לך בנים זנונים ספק שלך ספק של אחרים: **גומריין בה**. ביאתם ותאוות לבם: **דבלים**. שתי דיבות דומה בת דומה: כי אבדם מלך ארם וישימם כעפר לדוש:

"אחות לנו קטנה ושדים אין לה" (שיר השירים ה, ח).
אמר רבי יוחנן:
זו עילם, שזכתה ללמוד, ולא זכתה ללמד.

"אני חומה ושדי פמגדלות" (שיר השירים ח, ט).
אמר רבי יוחנן:
"אני חומה" - זו תורה,
"ושדי פמגדלות" - אלו תלמידי חכמים.

ורבא אמר:
"אני חומה" - זו פנסת ישראל,
"ושדי פמגדלות" - אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות.

אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב:
מאי דכתיב: **"אשר בנינו כנטיעים מגדלים בנעוריהם, בנותינו כזויות מחטבות תבנית היכל"**² (תהילים קמד, יב),
"אשר בנינו כנטיעים" - אלו בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא.
"בנותינו כזויות" - אלו בתולות ישראל שאוגדות פתחיהן לבעליהן.

וכן הוא אומר: **"ומלאו כמזרק כזויות מזבח"** (זכריה ט, טו).

איבעית אימא מהכא:
"כזווינו מלאים מפיקים מזן אל זן" (תהילים קמד, יג)

"מחטבות תבנית היכל" - אלו ואלו מעלה עליהן הפתוב כאילו נבנה היכל בימיהן.

"דבר ה' אשר הנה אל הושע בן בארי בימי עזייהו יותם אהו יחזקיה מלכי יהודה" (הושע א, א).
בפרק אחד נתנבאו ארבעה נביאים,
וגדול שבכולן - הושע,
שנאמר: **"תחלת דבר ה' בהושע"** (הושע א, ב).
וכי בהושע דבר תחלה? והלא ממשה עד הושע כמה נביאים!

אמר רבי יוחנן:
תחלה לארבעה נביאים שנתנבאו באותו הפרק,
ואלו הן: הושע ישעיה עמוס ומיכה.
אמר לו הקדוש ברוך הוא להושע: בניה חטאו,
והיה לו לומר: בניה הם, בניה חנוניה הם, בני אברהם יצחק ויעקב, גלגל רחמיך עליהן,
לא דיו שלא אמר כה,
אלא אמר לפניו: רבוננו של עולם, כל העולם שלך הוא, העבדים באומה אחרת.
אמר הקדוש ברוך הוא: מה אעשה לזקן זה?
אומר לו: לך וקח אשה זונה והוליד לך בנים זנונים,
ואחר כך אומר לו: שלחה מעל פניך.
אם הוא יכול לשלוח אף אני אשלח את ישראל.
שנאמר: **"ויאמר ה' אל הושע לך קח לך אשת זנונים וילדי זנונים"** (הושע א, ב),
וכתיב: **"וילך ויקח את גמר בת דבלים"** (הושע א, ג),
"גמר" - אמר רב: שהכל גומרים בה.
"בת דבלים" - דבה רעה בת דבה רעה.

פז,ב

² אשר בנינו כנטיעים מגדלים בנעוריהם בנותינו כזויות מחטבות תבנית היכל

רפ"י

ותהר ותלד לו בן ויאמר ה' אליו
קרא שמו יזרעאל. שעתיד אני
לזרעם ולזרותם בגולה:
ארבעה קנינין גרסינן ובית
המקדש אחד מינייהו. קנינין
חשובין בענין לקרותם קנין לו
כאדם שטורח לקנות דבר
החביב לו:
שלוש גזירות. יזרעאל דהיינו
גולה ולא עמי ולא רוחמה:
יאמר להם וגו' ונקבצו וגו'.
בטלה גזירת הגלות ורחמתי
בטלה גזירת לא רוחמה ואמרת
ללא עמי עמי אתה בטלה גזירת
לא עמי:

וישמואל אומר:
שמתוקה בפי הכל כדבילה.

ורבי יוחנן אומר:
שהכל דשים בה כדבילה.

דבר אחר:
"אמר" - אומר רב יהודה: שבקשו לגמר ממונן של ישראל בימיה.

רבי יוחנן אומר:
בזו וגמרו,
שנאמר: "מי אבדם מלך ארם וישמם בעפר לדש" (מלכים ב' יג, ז).

"ותהר ותלד לו בן ויאמר ה' אליו קרא שמו יזרעאל,
כי עוד מעט ופקדתי את דמי יזרעאל על בית יהוא והשבתי ממלכות בית ישראל.
ותהר עוד ותלד בת ויאמר לו קרא שמה לא רחמה,
כי לא אוסיף עוד ארחם את בית ישראל כי נשוא אשוא להם.
ותהר ותלד בן ויאמר ה' אליו: קרא שמו לא עמי,
כי אתם לא עמי ואנכי לא אהיה לכם" (הושע א, ג-ט),
לאחר שנולדו לו שני בנים ובת אחת,
אמר לו הקדוש ברוך הוא להושע: לא היה לך ללמוד ממשה רבך?
שכיון שדברתי עמו פירש מן האשה, אף אתה גדול עצמך ממנה,
אמר לו: רבוננו של עולם יש לי בנים ממנה, ואין אני יכול להוציאה ולא לגרשה.
אמר לו הקדוש ברוך הוא: ומה אתה שאשתך זונה ובניך בני זנוגים,
ואין אתה יודע אם שלך הן אם של אחרים הן,
כך. ישראל שהן בני, בני בחוני בני אברהם יצחק ויעקב, אחד מארבעה קנינין שקניתי בעולמי:
תורה - קנין אחד,

דכתיב: "ה' קניני ראשית דרכו" (משלי ח, כב).

שמים וארץ - קנין אחד,

דכתיב: "קנה שמים וארץ"³ (בראשית יד, ט).

בית המקדש - קנין אחד,

דכתיב: "הר זה קנתה ימינו"⁴ (תהלים עח, נד).

ישראל - קנין אחד,

דכתיב: "עם זו קניתי" (שמות טו, טז).

ואתה אמרת העבירם באמה אחרת!?

כיון שידע שחטא עמד לבקש רחמים על עצמו.

אמר לו הקדוש ברוך הוא: עד שאתה מבקש רחמים על עצמך, בקש רחמים על ישראל,

שגזרתי עליהם שלש גזירות בעבורך.

עמד ובקש רחמים ובטל גזירה.

והתחיל לברכו,

שנאמר: "והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר,

והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי.

ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדיו,

ורחמתי את לא רחמה ואמרת לי לא עמי עמי אתה" (הושע ב' א-כה).

³ ברוך אברם לאל עליון קנה שמים וארץ

⁴ ויביאם אל גבול קדשו הר זה קנתה ימינו

304. כז, ב - כח, א

רס"י

קיפח. קבר האריך ימים מהם על ידי שמתנשאים ברבנות הם מתים:

זכה לימנות. כדיליף לקמיה: בימי עזיהו יותם. סיפיה דקרא ובימי ירבעם בן יואש מלך ישראל:

כהן בית אל. כומר לעכו"ם: זוכר את הרחמים. גרסינן:

כי לא אוסיף עוד ארחם. אע"ג דפורענותא הוא אידכורי הוא מידכר שם רחמים:

כי נשא אשא להם. לשון סליחה ואתמוהי מתמה ומיהו סליחה קא מידכר וסיפיה דקרא דלעיל הוא:

רבי יוחנן אמר מהכא ורחמתי וגו' ואמרתי ללא עמי אתה. אותם שלא היו מעמי ידבקו בהם ויהיו לי לעם:

אפילו דור. רשעים שאביהן יקללו אל תלשינם:

מהושע. שנתפס על שהלשין את ישראל ואף על פי שחטאו:

אמר רבי יוחנן:

אוי לה לרבנות שמקברת את בעליה.

שאין לה כל נביא ונביא שלא קיפח ארבעה מלכים בימיו,

שנאמר: "חזון ישעיהו בן-אמוץ אשר הזה על-יהודה וירושלם,

בימי עזיהו יותם אחו ויחזקיהו מלכי יהודה" (ישעיה א, א).

אמר רבי יוחנן:

מפני מה זכה ירבעם בן יואש מלך ישראל להמנות עם מלכי יהודה?

מפני שלא קבל לשון הרע על עמוס.

ומנלן דאימני?

דכתיב: "דבר ה' אשר היה אל הושע בן בארי,

בימי עזיהו יותם אחו ויחזקיהו מלכי יהודה, ובימי ירבעם בן יואש מלך ישראל" (הושע א, א).

ומנלן דלא קיבל לשון הרע?

דכתיב: "וישלח אמציה פהן בית אל,

אל ירבעם מלך ישראל לאמר: קשר עליך עמוס בקרב בית ישראל" (עמוס ז, י).

וכתיב: "מי-כה אמר עמוס בקרב ימות ירבעם וישראל גלה וגלה מעל אדמתו" (עמוס ז, יא).

אמר: חס ושלום אמר אותו צדיק כה,

ואם אמר מה אעשה לו? שכניה אמרה לו.

אמר רבי אלעזר:

אפילו בשעת כעסו של הקדוש ברוך הוא זוכר את הרחמים.

שנאמר: "מי לא אוסיף עוד ארחם את בית ישראל" (הושע א, י).

רבי יוסי בר רבי חנינא אמר:

מהכא: "מי נשא אשא להם" (הושע א, י).

ואמר רבי אלעזר:

לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים,

שנאמר: "וירעתיה לי בארץ" (הושע ב, כה).

כלום אדם זורע סאה אלא להכניס כמה כורין.

ורבי יוחנן אמר:

מהכא: "ורחמתי את לא רחמה"⁵ (הושע ב, כה).

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי:

מאי דכתיב: "אל תלשין עבד אל אדניו בן יקללך ואשמת",

וכתיב: "דור אביו יקלל ואת אמו לא יברך" (משלי ל, יא),

משום "אביו יקלל" ואת "אמו לא יברך" "אל תלשין"?

אלא אפילו דור שאביו יקלל ואת אמו לא יברך - אל תלשין עבד אל אדניו.

מנלן?

מהושע.

⁵ ורחמתי את לא רחמה ואמרתי ללא עמי עמי אתה

רַס"י

צדקה עשה שפיזרן. שלא היו יכולין לכלותם יחד :
יטפל לך תלמיד א'. להשיבך תשובה :
גפא דרומאי. נשבע בע"ז :
בהא נחתינן ובהא סלקינן. במחשבה זו אנן עסוקים תמיד :
הגלה אותן לבבל. שאין כשדים אכזרים כשאר אומות :
שעמוקה כשאו. ויפדם משם מהר כמו שהבטיחם מיד שאול אפדם :
שקרוב לשונם ללשון תורה. ולא תשתכח תורה מהן מהר :
לבית אמנן. אברהם מאור כשדים יצא :
כסף מצרים. שבזו ישראל בצאתם ממצרים כדכתיב (שמות יב) וינצלו את מצרים ובימי רחבעם עלה שישק מלך מצרים ונטל את כל האוצרות :
לעיניכם. כלומר דבר פלא ראיתם שם שהעין פונה להסתכל בו :
תמרים. יש בבבל הרבה :

אמר רבי אושעיא:

מאי דכתיב: **"צדקת פרזונו בישראל"** (שופטים ה, יא)?
 צדקה עשה הקדוש ברוך הוא בישראל שפאָרן לבין האומות.

והיינו דאמר ליה ההוא מינא לרבי חנינא:

אנן מעלינן מינייכו,

פתיב בכו: **"מי ששנת הדשים ישב-שם יואב וכל-ישראל,**

עד-הכרית כל-זכר באדום" (מלכים א' יא, טז),

ואלו אנן איתניכו גבן פמה שני ולא קא עבדינן לכו מידי.

אמר לו: רצונך יטפל לך תלמיד אחד.

נטפל ליה רבי אושעיא אמר ליה: משום דלא ידעיתו היכי תעבדו,

תכלינן פולחו - ליתנהו גבייכו!

מאי דאיפא גבייכו - קרי לכו מלכותא קטיעתא.

אמר: גפא דרומאי! בהא נחתינן ובהא סלקינן.

תני רבי חייא:

"מאי דכתיב: 'אלהים הבין דרפה והוא ידע את מקומה'" (איוב כח, כג),

יודע הקדוש ברוך הוא את ישראל שאינן יכולין לקבל גזירות אבדירות אדום, לפיכך הגלה אותם לבבל".

ואמר רבי אלעזר:

לא הגלה את ישראל לבבל אלא מפני שעמוקה כשאו,

שנאמר: **"מיד שאול אפדם ממזות אגאלם"** (הושע יג, ד).

רבי חנינא אמר:

מפני שקרוב לשונם ללשון תורה.

רבי יוחנן אמר:

מפני ששיגרון לבית אמנן.

משל לאדם שכעס על אשתו להיכן משגרה? לבית אמה.

והיינו דרבי אלכסנדר דאמר:

שלשה חזרו למטעתן, אלו הן:

ישראל,

כסף מצרים,

וכתב לוחות.

ישראל - הא דאמרן.

כסף מצרים - דכתיב: **"ויהי בשנה החמישית למלך רחבעם,**

עלה שושק מלך מצרים על ירושלם"⁶ (מלכים א' יד, כה-כו).

פתיב הלוחות - דכתיב: **"ואשברם לעיניכם"**⁷ (דברים ט, יז),

תנא:

"לוחות נשברו ואותיות פוחות".

עולא אמר:

פחא, כדי שיאכלו התמרים ויעסקו בתורה.

עולא איקלע לפומבדיתא,

⁶ ויהי בשנה החמישית למלך רחבעם עלה שושק מלך מצרים על ירושלם ויקח את אוצרות בית ה' ואת אוצרות בית המלך ואת הכל לקח

⁷ ואתפוש בשני הלוחות ואשליכם מעל שתי ידי ואשברם לעיניכם

רש"י

טירינא. סל:

כמה כי הני בזוזא. כמה מאלו
 בזוז אחד: הר המוריה ושדה
 דיצחק ובית אל דיעקב כולם
 בהר הבית התפללו:
 שקראו בית. מקום מיושב:
 יום יזרעאל. יום כנישהון
 מתרגמינן וקרי ליה יום כיצירת
 בראשית:

קריבו ליה טירינא דתמרי,

אמר להו: כמה כי הני בזוזא?

אמרו ליה: תלת בזוזא,

אמר: מלא צנא דרובשא בזוזא, ובבלאי לא עסקי באורייתא?

בליליא צערוהו.

אמר: מלא צנא סמא דמותא בזוזא בבבל, ובבלאי עסקי באורייתא.

ואמר רבי אלעזר:

מאי דכתיב: "והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב"⁸ (ישעיה ב, ג),

אלהי יעקב ולא אלהי אברהם ויצחק?

אלא, לא כאברהם שכתוב בו "הר", שנאמר: "אשר יאמר היום בהר ה' יראה" (בראשית כב, יד),

ולא כיצחק שכתוב בו "שדה", שנאמר: "ויצא יצחק לשוח בשדה" (בראשית כד, סג),

אלא כייעקב שקראו "בית", שנאמר: "ויקרא את שם המקום ההוא בית אל" (בראשית כח, יט).

אמר רבי יוחנן:

גדול קבוץ גלויות כיום שנבראו בו שמים וארץ.

שנאמר: "ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדו ושמנו להם ראש אחד,

ועלו מן הארץ כי גדול יום יזרעאל" (הושע ב, ב),

וכתיב: "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד" (בראשית א, ה).

⁸ והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו

305. כח, א

"יתום ששחטו עליו אפוטרופסין [- יאכל במקום שהוא רוצה]".

שְׁמַעְתָּ מִיָּנָה: שֵׁשׁ בְּרִירָה.

אָמַר רַבִּי זִירָא:

"שֶׁה לְבֵית" (שמות יב, ג) - מִכָּל מְקוֹם!

תָּנוּ רַבָּנָן:

"שֶׁה לְבֵית" - מִלְּמַד שְׁאָדָם מְבִיא וְשׁוֹחֵט:

עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבְתוֹ הַקֶּטְנִים,
וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וּשְׁפָחָתוֹ הַנִּנְעָנִים,
בֵּין מִדְּעַתָּן בֵּין שְׁלֵא מִדְּעַתָּן,
אֲבָל אֵינוֹ שׁוֹחֵט:
עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבְתוֹ הַגְּדוּלִים,
וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וּשְׁפָחָתוֹ הָעֵבְרִים,
וְעַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ -
אֲלֵא מִדְּעַתָּן."

תִּנְיָא אֵידָךְ:

"לֹא יִשְׁחוֹט אָדָם:

לֹא עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבְתוֹ הַגְּדוּלִים,
וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וּשְׁפָחָתוֹ הָעֵבְרִים,
וְעַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ -
אֲלֵא מִדְּעַתָּן.
אֲבָל שׁוֹחֵט הוּא:
עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבְתוֹ הַקֶּטְנִים,
וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וּשְׁפָחָתוֹ הַנִּנְעָנִים,
בֵּין מִדְּעַתָּן וּבֵין שְׁלֵא מִדְּעַתָּן,
וְכוֹלֵן שֶׁשְׁחָטוֹ וְשָׁחַט רֶבֶן עֲלֵיהּ:
יוֹצֵאִין בְּשַׁל רֶבֶן,
וְאִין יוֹצֵאִין בְּשַׁל עֲצָמוֹ,
חוּץ מִן הָאִשָּׁה שֶׁיִּכְוֹלָה לְמַחֹת."

מַאי שְׁנָא "אִשָּׁה"?

אָמַר רַבָּא:

אִשָּׁה וְכָל דְּדָמֵי לָהּ.

הָא גּוֹפָא קָשְׂיָא:

אָמַרְתָּ: "חוּץ מִן הָאִשָּׁה שֶׁיִּכְוֹלָה לְמַחֹת", טַעְמָא דְּמַחֵי,

הָא לֹא מַחֵי - נִפְקָא בְּשַׁל בְּעֵלָהּ,

וְהָא קִתְּנֵי רֵישָׁא:

"וְלֹא עַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ אֲלֵא מִדְּעַתָּן" - הָא סְתָמָא - לֹא נִפְקָא!

מַאי "אֲלֵא מִדְּעַתָּן" לָאוּ דְאָמְרֵי אִין,

אֲלֵא בְּסְתָמָא, לְאִפּוֹקֵי הֵיכָא דְאָמּוֹר לֹא.

וְהָא: "כוֹלֵם שֶׁשְׁחָטוֹ וְשָׁחַט רֶבֶן עֲלֵיהּ יוֹצֵאִין בְּשַׁל רֶבֶן",

דְּבְסְתָמָא, וְקִתְּנֵי: "חוּץ מִן הָאִשָּׁה מִפְּנֵי שֶׁיִּכְוֹלָה לְמַחֹת"!

אָמַר רַבָּא:

כִּינּוּן שֶׁשְׁחָטוֹ אִין לָהּ מִיחוּי גְדוֹל מְזָה.

רַבִּי

יש ברירה. שהוברר שבוזה
נתרצה: בשעת שחיטה אילו
הודיעוהו:

שה לבית. איש בעל הבית יקחנו
לכל בני ביתו ואין צריך דעתן:

על ידי. בשביל שבנו ובתו
הקטנים עליו לחנכן הלכך בין
מדעתן דהיינו בסתמא כדמוקי
לקמן בין שלא מדעתן דאמרי
לא אין יכולין למחות וכן עבדו
ושפחתו הכנענים על כרחם
ימשכו אחריו דסמוכין עליו
אבל שפחתו העברית אף על גב
דלא משכחת לה אלא בקטנה
דהא יוצאה בסימנין כיון דאין
עליו לחנכה יכולה למחות: ה"ג
תניא אידך לא ישחוט אדם לא
על ידי בנו ובתו הגדולים ולא על
ידי עבדו ושפחתו העברים ולא
על יד אשתו אלא מדעתן אבל
שוחט הוא כו' חוץ מן האשה
שיוצאת בשל עצמה מפני
שמחאתה מחאה דקיי"ל (גיטין
דף עז:): יכולה אשה שתאמר
לבעלה איני נזונית משלך ואיני
עושה לצורכך:

ה"ג מאי שנא אשה. כלומר
מאי שנא איהי מעבדו ושפחתו
העברים ובנו ובתו הגדולים:

ומשני אמר רבא אשה וכל דדמי
לה. דהיינו כל הני:

שיכולים למחות. משמע
שמחאה שלהם מחאה אלמא
טעמא דמחאי הא סתמא יוצאה
בשל בעלה:

ה"ג לאפוקי היכא דאמור לא.
אין אנו רוצין דהיינו מחאה:

306. פח, א

רס"י

בדקפדי אהדדי. שני הבעלים ואין רוצין ליהנות זה מזה הלכך אפילו נתרצה האחד שיאכל העבד משלו אין חבירו רוצה שיהנה חלקו משל חבירו:

"עבד של שני שותפים - לא יאכל משל שניהם".

רמי ליה רב עינא סבא לרב נחמן:

תנן:

"עבד של שני שותפין לא יאכל משל שניהן".

והתנאי:

"רצה מזה אוכל, רצה מזה אוכל!"

אמר ליה:

עינא סבא ואמרי לה: פתיא אופקא:

מיני ומינה תסתים שמעתתא.

מתניתין - בדקפדי אהדדי.

ברייתא - דלא קפדי אהדדי.

307. פת, א-ב

"מי שחציו עבד וחציו בן חורין לא יאכל משל רבו".

"משל רבו" הוא דלא יאכל, אכל משל עצמו יאכל.

והא תניא:

"לא יאכל לא משלו ולא משל רבו!"

לא קשיא:

כאן - כמשנה ראשונה.

כאן - כמשנה אחרונה.

דתנו:

"מי שחציו עבד וחציו בן חורין:

עובד את רבו יום אחד, ואת עצמו יום אחד,

דברי בית הלל,

בית שמאי אומרים:

תקנתם את רבו, ואת עצמו לא תקנתם:

לישא שפחה אינו יכול - שכבר חציו בן חורין.

לישא בת חורין אינו יכול - שעדיין חציו עבד.

יבטלי? - והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה,

שנאמר: "לא תוהו בראה לשיבת יצרה" (ישעיהו מה)!

אלא, מפני תיקון העולם: כופין את רבו ועושה אותו בן חורין, וכותב שטר על חצי דמיו,

וחזרו בית הלל להורות בבית שמאי" (גיטין מא, א).

פה, ב

רפ"י

כמשנה ראשונה. קודם שחזרו ב"ה לא יאכל משל עצמו מפני שאין חלק עבדו נמשך אחר דעתו:

כמשנה אחרונה. הואיל ובידינו לשחררו הרי הוא כבן חורין ואוכל משל עצמו:

תקנתם את רבו. שאינו מפסיד כלום מן הראוי לו:

ואת עצמו לא תקנתם. מה תהא עליו:

לישא שפחה אינו יכול. דצד חירות אסור בה דכתיב (דברים כג) לא יהיה קדש לא יסב איתתא אמה:

מתני'

שחט גדי יאכל. רבו ממנו ואע"ג דרגיל בטלה דכיון דלא פריש ליה עליה סמך:

יאכל מן הראשון. והשני ישרף:

שכח מה אמר לו רבו. שפירש לו גדי או טלה וזה שכח:

וטלה שלי. ובגמרא פריך מה שקנה עבד קנה רבו ומנא ליה לדידיה:

שכח רבו מה אמר לו. וזה כבר שחט השנים:

שניהם יצאו לבית השריפה. דלא ידיע הי דהאי והי דהאי ואין פסח נאכל אלא למנויו:

ופטורין מפסח שני. דשחיטה וזריקה מעלייתא היא חדא אהאי וחדא אדהאי וקמי שמיא גליא:

גמ'

והתניא אין נמנין על שני פסחים כאחד. לאכול בשעת אכילה מאי מהם שירצה דאין ברירה וכי בעי למיכל דילמא בשעת שחיטה לא הוה דעתיה עליה הלכך לא אכיל וזה שהמנה את רבו על שני פסחים ורבו סמך עליו היאך יאכל מן הראשון:

308. פח, ב

רפ"י

מתני'

שחט גדי יאכל. רבו ממנו ואע"ג דרגיל בטלה דכיון דלא פריש ליה עליה סמך:

יאכל מן הראשון. והשני ישרף: שכח מה אמר לו רבו. שפירש לו גדי או טלה וזה שכח:

וטלה שלי. ובגמרא פריך מה שקנה עבד קנה רבו ומנא ליה לדידיה:

שכח רבו מה אמר לו. וזה כבר שחט השנים:

שניהם יצאו לבית השריפה. דלא ידיע הי דהאי והי דהאי ואין פסח נאכל אלא למנויו:

ופטורין מפסח שני. דשחיטה וזריקה מעלייתא היא חדא אהאי וחדא אדהאי וקמי שמיא גליא:

גמ'

והתניא אין נמנין על שני פסחים כאחד. לאכול בשעת אכילה מאי מהם שירצה דאין ברירה וכי בעי למיכל דילמא בשעת שחיטה לא הוה דעתיה עליה הלכך לא אכיל וזה שהמנה את רבו על שני פסחים ורבו סמך עליו היאך יאכל מן הראשון:

במלך ומלכה. שתלויין על עבדיהן ואין מקפידין על סעודתן אם גדיים אם טלאים הלכך אין כאן דין ברירה דתרווייהו ניחא ליה לפיכך יאכל מן הראשון דכיון דליכא קפידיא יצא בראשון ידי חובתו ואידך בכדי נשחט: ה"ג והתניא אין נמנין על שני פסחים כאחד ומעשה במלך ומלכה כו':

שני פסחים. גדי וטלה: לכו ושאלו את המלכה. בקיאה וחכמה היתה:

שדעתן קלה. כדאמרן שאין מקפידין אם גדי אם טלה: אנו לא נאכל. אם היה אחד ממנו שנשחטו עליו גדי וטלה לא יאכל לא מן הראשון ולא מן השני דכיון דקפיד לא ידיע בהי ניחא ליה:

הלטאה. אחד משמנה שרצים המטמאין במגען וביקשו לטמא שהיו סבורים שמתה:

בית המטבחים רותח או צונן. כלומר נמצאת ברותחין או בצונן:

ורחשה. ופירכסה וגבי טומאה במותם כתיב:

משנה

האומר לעבדו: צא ושחוט עלי את הפסח, שחט גדי - יאכל, שחט טלה - יאכל, שחט גדי וטלה - יאכל מן הראשון.

שכח מה אמר לו רבו,

כיצד יעשה?

ישחט טלה וגדי ויאמר: אם גדי אמר לי רבי שלו וטלה שלי, ואם טלה אמר לי רבי, הטלה שלו וגדי שלי,

שכח רבו מה אמר לו,

שניהן יצאו לבית השריפה ופטורין מלעשות פסח שני.

גמרא

פשיטא!

"שחט גדי יאכל" - אף על גב דרגיל בטלה.

"שחט טלה יאכל" - אף על גב דרגיל בגדי.

"שחט גדי וטלה - יאכל מן הראשון".

והא תניא:

"אין נמנין על שני פסחים כאחד!"

מתניתין - במלך ומלכה.

והתניא:

"אין נמנין על שני פסחים כאחד.

ומעשה במלך ומלכה שאמרו לעבדיהם: צאו ושחטו עלינו את הפסח, ויצאו ושחטו עליהן שני פסחים,

באו ושאלו את המלך, אמר להם: לכו ושאלו את המלכה.

באו ושאלו מן המלכה: אמרה להם לכו ושאלו את רבן גמליאל.

באו ושאלו את רבן גמליאל אמר להם: מלכה ומלך דדעתן קלה עליהן, יאכלו מן הראשון. אן לא נאכל לא מן הראשון ולא מן השני.

ושוב פעם אחת נמצאת הלטאה בבית המטבחים,

ובקשו לטמא כל הסעודה כולה,

באו ושאלו את המלך,

אמר להם: לכו ושאלו את המלכה.

באו ושאלו את המלכה, אמרה להם: לכו ושאלו את רבן גמליאל.

באו ושאלו אותו.

אמר להם: בית המטבחים רותח או צונן?

אמרו לו: רותח.

אמר להם: לכו והטילו עליה כוס של צונן.

הלכו והטילו עליה כוס של צונן וריחשה - טהר רבן גמליאל כל הסעודה כולה.

נמצא מלך תלוי במלכה,

ונמצאת מלכה תלויה ברבן גמליאל,

ונמצאת כל הסעודה תלויה ברבן גמליאל.

309. כח, ב

רפ"י

בתקנתא דרביה. שאין לו תקנה אחרת דהא לא מצוי למימר גדי שלי וטלה שלמים ואם טלה אמר לי רבי טלה שלי וגדי שלמים כדמפרש לקמן (שממעט באכילתו דקא אכיל לתרווייהו באותו הלילה משום ספק פסח וחד מינייהו שלמים הוא):

"שָׂכַח מַה שָּׁאָמַר לוֹ רַבּוֹ [בִּיצֵד יַעֲשֶׂה?
יִשְׁחַט טֹלָה וְגָדִי וַיֹּאמֶר: אִם גָּדִי אָמַר לִי רַבִּי שָׁלוּ וְטֹלָה שְׁלִי,
וְאִם טֹלָה אָמַר לִי רַבִּי, הַטֹּלָה שְׁלִי וְגָדִי שְׁלִי]."

"שְׁלִי"!!

מַה שְּׁקֵנָה עָבַד קֵנָה רַבּוֹ!

אָמַר אַבְיִי:

הוֹלֵךְ אֶצֶל רוּעָה הַרְגִיל רַבּוֹ אֶצְלוֹ, דְּנִיחָא לִיה בְּתַקְנָתָא דְרַבִּיהּ,
וּמְקַנֵּי לִיה חַד מִיַּנְיֵיהּ עַל מְנַת שְׁאִין לְרַבּוֹ רְשׁוּת בּוֹ.

310. פח, ב

"שכח רבו מה שאמר לו [שניהו יצאו לבית השריפה ופטורין מלעשות פסח שני]".

אמר אביי:

לא שנו אלא ששכח אחר זריקה,

דבעידנא דאזריק דם הוה חזי לאכילה.

אבל שכח לפני זריקה, דכי אזריק דם לא הוה חזי לאכילה - חייב בפסח שני.

איכא דמתני לה אברייא:

"חמשה שנתערבו עורות פסחיהן זה בזה,

ונמצאת יבלת באחד מהן - כולן יוצאין לבית השריפה,

ופטורין מלעשות פסח שני".

אמר אביי:

לא שנו אלא שנתערבו לאחר זריקה,

דבעידנא דאזריק דם מיהא הוה חזי לאכילה,

אבל נתערבו לפני זריקה - חייבין לעשות פסח שני.

מאן דמתני אמתניתין, פל שכן אברייא,

מאן דמתני אברייא, אבל אמתניתין - לא.

פיון דשרין ניהו, דאי אידכר הוה חזי לאכילה, קמי שמיא גליא.

רס"י

לא שנו. דנפטרו מפסח שני אלא ששכח רבו לאחר זריקת שני הדמים מה אמר לו אבל בשעת זריקה עדיין הוא זכור והיה אפשר לברר איזה של רב ואיזה של עבד דכי אזדריק דם לשם אכילה אזדריק דהא ידיעי

מנוייו דידיה:

[חייבין. דכי אזדריק לא לאכילת בשר אזדריק דהא לא

ידיעי מנוייו דידיה]:

יבלת. מום לפסול:

באחד מהם. באחד העורות ואין

ידוע מאיזה פסח היה עור זה

ואותו הפסח פסול הוא:

ופטורין מפסח שני. ולקמן

פריך והא איכא חד דלא נפק:

אמר אביי לא שנו. דפטורין:

הוי חזי. ארבעה הכשירין

לאכילה הלכך הארבעה יצאו

והחמישי פטור משום דלא ידיע

מנו דלייתי ולא אפשר לאיתויי

חולין לעזרה כדלקמיה:

חייבין. כולן שאין כאן כשר

שלא נזרק הדם לאכילת בשר:

מאן דמתני. להא לא שנו דאביי

אמתניתין שאעי"פ ששניהן

כשירין אלא שאין מנוי ניכרין

קאמר דאם היה הספק בשעת

זריקה חייבין בפסח שני כ"ש

אברייא דספק פסול מום יש

בכולן ולא נראית זריקה שלהן:

קמי שמיא גליא. איזה בעלים

של כל אחד והדם ניתן לזריקה

שהרי אין כאן פסול קרבן

ואעי"פ שאסור לאוכלו:

311. כח, ב - פט, א

כ"י

ה"ג אמר מר פטורין מלעשות פסח שני כו'. ואברייטא קאי: קא מייתי חולין לעזרה. הארבעה שכבר יצאו: שלא למנויו. שאלו שכבר יצאו אין מנינם כלום:

משום דאיכא חזה ושוק. דשלמים שצריך לינתן לכהן וא"י לתת דהא כל חד וחד שמא האי הוי פסח ונמצא מאכילו לכהן שלא נמנה עליו: וניתי כל חד וחד. מינייהו חד כהן ונמנה אפסחו: ה"ג וניתי כולהו חמשה חד כהן דלא עבד פסח ונמניה בהדי כל חד וחד. דממה נפשך איכא חד דקא נפיק ביה ויאכל חזה ושוק של כולם:

דקא ממעט באכילה דשלמים. בזמן אכילתו שאוכל את כולם ליום ולילה ושורף את הנותר ואם שלמים הוא עדיין אינו נותר ונמצא שורף קדשים כשרים:

וניתי במותר הפסח. מתחלתו יתנה עליו אם שלי תם היה זה יהיה מותר הפסח שהוא קרב שלמים והוא כפסח שנאכל ליום ולילה והכי תניא בתוספתא דזבחים בפי' (הפסח שנתערב) ומשני אין מפרישין קרבן מתחלה לשם נותר שהיאך יכול להיות מותר הפסח והרי שם פסח לא חל עליו מעולם שהרי זה כבר יצא:

ונטרו ונייתי במותר הפסח. יבקשו אנשים שנתותרו להם פסח חי או מעות פסח ויקחו מהן בהמות ויתנה כל אחד על שלו אם שלי בעל מום היה הרי זה פסח ואם לאו הרי הוא כמות שהוא מותר הפסח לשלמים ונאכל ליום ולילה: בעי סמיכה. וא"י לסמוך על זה שמא פסח הוא וקא עביד עבודה בקדשים:

קרבן נשים. לא בעי סמיכה:

אמר מר:

"ופטורין מלעשות פסח שני".

והא איכא חד דלא נפיק!

משום דלא איפשר.

היכי ליעביד?

ליתי כל חד וחד פסח - קא מייתי חולין לעזרה, דארבעה מינייהו עבדי להו. ליתי כולהו חד פסח - נמצא פסח נאכל שלא למנויו.

האי מאי?

ניתי כל חד מינייהו פסחו וניתי ונימא:

אי דידי בעל מום - האי דאייתי השתא ניהוי פסח, ואי דידי תם - האי דאייתי השתא ניהוי שלמים!

לא אפשר,

פט, א משום דאיכא חזה ושוק דכהנים הוא דאכלי ליה.

וניתי כל חד וחד כהן בהדיה!

האי כהן היכי דמי?

אי דעביד פסח, דילמא האי פסח הוא, ונמצא פסח נאכל שלא למנויו. ואי דלא עביד פסח, דילמא שלמים הוא, ולא עביד פסח!

וניתי כל חמשה חד כהן דלא עבד פסח,

ונימני עילוייה הני חמשה פסחים דממה נפשך:

איכא חד דלא עביד פסח וקא נפקי ביה.

אלא, משום דקא ממעט באכילת שלמים,

דאלו פסח - ליום ולילה,

ואילו שלמים - לשני ימים ולילה אחד.

וניתי מותר הפסח, ונימא:

אי דידי בעל מום - האי דאייתי השתא ניהוי פסח.

אי דידי תם הוא - ניהוי האי דאייתי השתא שלמים,

דמותר הפסח נאכל ליום ולילה אחד.

וכי מפרישין תחלה למותרות?!

ונטרו ונייתי מותר הפסח!

אלא, משום סמיכה,

דאילו פסח לא בעי סמיכה.

ואילו מותר בעי סמיכה.

הא תינח בקרבן אנשים, בקרבן נשים, מאי איכא למימר?

אלא, משום מתנות,

דאילו פסח מתנה אחת,

ואילו שלמים "שתים שהן ארבע".

רש"י

פסח בשפיכה. בנחת מן המזרק לקיר המזבח כנגד היסוד דנפקא לן מתן דם דפסח מודם זבחיך ישפך במסכת זבחים בפי ב"ש (דף לו:) ובשלמים כתיבא זריקה שזרק למרחוק מן המזרק למזבח ואין מתן אצבע אלא בחטאת דכתיב בה באצבעו אבל בכל שאר קרבנות וזרקו כתיב וזרק כנגד הקרן עד שהדם ניתן לקיר מערבי וקיר דרומי:
לכתחלה נמי. בתמיה:

מאי נפקא מינה?

והא תנן:

"כל הניתניו על מזבח החיצון שנתנו במתן אחת - כפר" (זבחים לו:)!

אלא, משום דאילו פסח בשפיכה ואילו שלמים בזריקה.

מאי נפקא מינה?

והא תנא:

"כל הניתניו בזריקה שנתנו בשפיכה יצא!"

אימר דקא אמרינן: דאי עבד,

לכתחלה נמי?!

312.פט, א

רש"י

מתני'

על מי שיעלה. משמע שאינו ממנה עליו אלא הראשון: ומזכה את אחיו עמו. בגמרא מפרש היכי מתמני ומתרץ דאמנינהו אבוהון מעיקרא וכדי לזרזו קאמר שיזרזו כל אחד להיות ראשון ויהיה הוא ראש לאחיו שיזכו על ידו וכך הודיעם:

גמ'

ש"מ יש ברירה. קס"ד דלא אימנו אלא חד כדי לזרזו. וכולן אימנו עליו בין ראשון בין אחרון: תניא נמי הכי. דמשום זריזות נקט:

משנה

האומר לבניו: הריני שוחט את הפסח על מי שיעלה מכם ראשון לירושלים. בין שהכניס הראשון ראשו ורובו - זכה ומזכה את אחיו עמו.

גמרא

שמע מינה: יש ברירה.

אמר רבי יוחנן:

כדי לזרזו במצות קאמר.

דיקא נמי: דקתני: "ומזכה אחיו עמו",

אי אמרת בשלמא: דאמנינהו מעיקרא שפיר,

אלא אי אמרת: דלא אמנינהו מעיקרא - לבתר דשחיט מי קא מתמנו?!

והא תנן:

"נמניו ומושכיו ידיהו ממנו עד שישחט" (פט.).

שמע מינה.

תניא נמי הכי:

"מעשה וקדמו בנות לבנים ונמצא בנות זריזות ובנים שפלים".

313. פט, א

כ"י

מתני'

נמנין. הרוצה לימנות:
 ונמשכין. הרוצה לימשך:
 עד שישחט. אבל משנשחט אין
 נמנין עליו ואין מושכין הימנו
 אפי' לר"ש דפליג ואמר עד
 שיזרק הא מוקים דלימשך הוא
 דפליג אבל בלימנות מודה: גמי'
 דאף על גב דנמנין עליו חבורה
 [זו חוזרין ונמנין עליו חבורה]
 אחרת. כל חבורה שלימה
 שנימנו על פסח אחד ימשכו
 כולן ידיהן הימנו ודלא כר'
 יהודה דאמר לקמן בפי' מי
 שהיה טמא (דף צט.) ובלבד
 שיהיה א' מבני חבורה ראשונה
 קיים עליו:

משנה

לעולם נמנין עליו עד שיהיה בו כזית לכל אחד ואחד.

נמנין ומושכין את ידיהן ממנו עד שישחט.

רבי שמעון אומר:

עד שיזרק את הדם.

גמרא

מאי קא משמע לן?

הא קמשמע לן:

דאף על גב דאימני עליו חבורה זו,
 חוזרת ונמנין עליו חבורה אחרת.

314. פט, א

כ"י

מחלוקת לימשך. בההיא קאמר ר"ש עד שיזרק:
אם ימעט הבית. אם באו לימעט ולימשך מהיות משה בעוד היותו לשה יתמעטו: מחייתה. בעודו בחיים: מהווייתה. קודם גמר עבודותיו:

"נִמְנִין וּמוֹשְׁכִין אֶת יְדֵיהֶן עַד שְׂיִשְׁחֹט.
 [רְבִי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר:
 עַד שְׂיִזְרֹק אֶת הַדָּם]."

אָמַר אַבְיִי:
 מַחְלֹקֶת לִימְשֹׁךְ,
 דְּרַבְּנָן סָבְרִי: "מִהֵיּוֹת מִשָּׁה"⁹ (שמות יב, ד) - מִחֵיּוֹת דְּשָׁה.
 וְרַבִּי שְׁמַעוֹן סָבַר: מִהֵוִיִּיתִיה דְּשָׁה.
 אָבֵל לִימְנוֹת דְּבָרֵי הַכֹּל עַד שְׂיִשְׁחֹט,
 דְּאָמַר קָרָא: "בְּמִכְסַת נֶפֶשׁוֹת" וְהָדָר "תְּכֹסוּ".

תְּנִיא נְמִי הָכִי:
 "נִמְנִין וּמוֹשְׁכִין אֶת יְדֵיהֶן מִמְּנֹ עַד שְׂיִשְׁחֹט,
 רְבִי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר:
 נִמְנִין עַד שְׂיִשְׁחֹט, וּמוֹשְׁכִין עַד שְׂיִזְרֹק הַדָּם".

⁹ ואם ימעט הבית מהיות משה ולקח הוא ושכנו הקרוב אל ביתו במכסת נפשות איש לפי אכלו תכוסו על השה

315. פט, ב

רש"י

מתני'
 הממנה אחרים על פסחו. אי מבני חבורה שהמנה אחרים עמו על חלקו בלא דעת חבורה: **רשאיין**. לומר לו טול חלקך וצא ואכול אתה וחבורתך את חלקך דאית ליה להאי תנא פסח נאכל בבי חבורות:

גמ'
ידיו יפות. לישנא מעליא ממהר לאכול הרבה:
קבילתון. קבלתוני עליכם לאכול בכל כחי בדמים הללו:
לתקוני זביחה. שלא יהא נותר ושיערנוך למאכל שאר בני אדם:
לאו משום דהוה ליה כו'. שיהו עמו אוכלין:
דעות שאני. אין בני חבורה מרוצין להיות כל אלו הדעות בחבורתם שמא יעכבו עליהם הסעודה ולא משום אכילה יתירתא אלא אפילו לא אכלי כולהו אלא אחד גברא מצו מעכבי עליה:
ממלא כריסו ממנו. כדאמריי בכיצד צולין (לעיל דף פו.). שאין האוכל אוכל בשתי מקומות:
לא רצו לא. אלמא משום טירחא הדרי ביה הכא נמי משום פסידא הדרי ביה לאטרחינן לדידך לא קבלינך. אבל ידיו יפות מדלא בדקו אחריו ש"מ בכל מאכלו קיבלו עליהן:
סיבולת. תערובת סעודה של כל ימות השנה:
מאי ולא עוד. מאי אולמיה הא מהא:
לתקוני זביחה. כמדת איש אחד:
דלצוותא. ואיכא למימר משום צוותא קבליה עליה בכל מאכלו:

פט,ב מ'שנה

הממנה עמו אחר בחלקו - רשאיין בני החבורה ליתן לו את שלו, והוא - אוכל משלו, והו - אוכלין משלהו.

גמרא

איבעיא להו:

בני חבורה שהיו ידיו של אחד מהן יפות, מהו שישאמרו לו: טול חלקך וצא?

מי אמרינן מצוי אמר להו הא קבילתון, או דילמא מצו למימר ליה: כי קבלינן לתקוני זביחה, אדעתא דאכלת טפי מינן לא קבלינך?

תא שמע:

"הממנה אחרים עמו על חלקו רשאיין בני חבורה ליתן לו את שלו, והוא אוכל את שלו והו אוכלין את שלהו".

מאי טעמא?

לאו, משום דהוי ליה כידים של אחד מהן יפות.

ואי סלקא דעתך: ידיו יפות - מצוי אמר להו קבילתון ניהווי האי ידיו יפות!

אמרי: לא, דעות שאני,

אי נמי תרנייהו פחד מבני חבורה הוא דאכלי, מצוי אמרי ליה דלא ניקחא לן אינש נוקרא גבן.

תא שמע:

"השמש שאכל כזית בשר בצד התנור,

אם היה פקח ממלא כריסו ממנו.

אם רצו בני חבורה לעשות טובה עמו באין ויושבין בצדו ואוכלין,

דברי רבי יהודה".

"רצו" - אין,

לא רצו - לא.

אמאי? גימא להו: הא קבילתון.

שאני התם:

דאמרי ליה: כי קבלינך אדעתא דנטרחה קפון,

למטרח לן לדידך לא קבלינך.

תא שמע:

"בני חבורה שהיו ידו של אחד מהן יפות, רשאיין לומר לו: טול חלקך וצא.

ולא עוד, אלא אפילו חמשה ועשו סיבולת רשאיין לומר: טול חלקך וצא".

שמע מינה.

מאי "ולא עוד"?

לא מיבעיא קאמר.

לא מבעיא פסח, דמצוי אמרי ליה: כי קבלינך לתקוני זביחה, אלא אפילו סיבולת נמי דצוותא בעלמא הוא רשאיין לומר לו: טול חלקך וצא.

איכא דאמרי:

הא לא איבעיא לן,

רש"י

רשאין ליחלק. לחלק פסח ביניהן לכל א' חלק המגיעו: **או אין רשאין לחלק.** אלא אוכלין כאחד ונותנין המנות לפניהם כשאר סעודות: **ש"מ.** אין רשאין ליחלק: **כל הני תיובתא.** הממנה אחרים והשמש: **איתיביה בני חבורה.** מרישיה דקתני טול חלקך ושני ליה בההיא משום דלתקוני זביחה קבליה וכמדת איש אחד אבל אנא צוותא קבילת עלך וניחא עלך צוותי לקבולי עלך בכל סעודתי ועל חגיגתו. חגיגת י"ד שאף היא באה לכל המנויין:

אלא הכי הוא דאיבעיא לן: **בני חבורה רשאין לחלק או אינן רשאין לחלק?**

תא שמע:

"בני חבורה שהיו ידיו של אחד מהן יפות, רשאין לומר לו: טול חלקך וצא".

"ידיו יפות" - אין,

אין ידיו יפות - לא!

שמע מינה.

רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע עריבו ריפתא בהדי הדדי, אדאכיל רב הונא בריה דרבי יהושע חדא אכיל רב פפא ארבע, אמר ליה: פלג לי.

אמר ליה: קבילתון.

איתיביה כל הני תיובתא, ושני כדשנינו.

איתיביה "בני חבורה..."

אמר ליה: התם דאמרי ליה פי קבלינה לתיקוני זביחה.

איתיביה "סיבולת" - פלג ליה.

אזל עריב בהדי רבינא, אדאכיל רב הונא, בריה דרב יהושע חדא, אכיל רבינא תמניא. אמר: מאה פפי ולא חדא רבינא.'

316. פט, ב - צ, א

רפ"י

מעות שבידו. שלקח מן הנמנין הללו: **חולין.** כדמפרש טעמא לקמיה שאף על פי שהנמנה כבר הקדיש מעותיו לכך והממנה כבר הקדיש פסחו מתחללין המעות על הפסח וטעמא מפרש: **המוכר עולתו.** להתכפר בה אחר לא עשה כלום ואין העולה קריבה אלא לשם בעלים הראשונים: **ומעות כל שהן.** כל מה שקיבל מן העולה והשלמים ואפילו יותר על כדי דמיהן יפלו המעות לנדבת ציבור לשופרות שהיו במקדש שהיו מקריבין מהן עולות לקיץ המזבח ולקמיה פריך מאחר דלא עשה ולא כלום אמאי יפלו דמיהן לנדבה:

אמר רבא קנסא. קנסו רבנן לקונה דלא ליקני זימנא אחריתי עולה ושלמים דאחר ואיהו הוא דאפסיד אנפשיה דלא הוה ליה למיקני כפרת אחרים וכי האי גוונא נמי אמרי אינשי לאו עכברא גנב אלא חורא גנב כלומר המוכר לא פשע אלא הקונה הלכך מעותיו נדבה: **אף על גב דשויא ארבעה ויהבו ליה ה'.** לא אמר אישתכח דמתנה בעלמא הוא דיהב ליה ולא ליקנסיה: **אפשר ידעין כו'.** והלואי שיהו יודעין טעם זה ויודיענו: **היאך.** מעות הקדש חל על טלה הקדש אחר לצאת הקדש של מעות לחולין מי הוציאן למעות (של חולין) אילו היה נותן בבהמת חולין היתה נתפסת בקדושת המעות והן יצאו לחולין אבל עכשיו מה נתפס תחתיהם שיצאו הם לחולין והא ליכא למימר במעות שלא הוקדשו עסקינן דאם כן מאי למימרא: **אמר אביי אי לאו דאוקמא ר' אושעיא.** להא דתנן לקמן דאתנן חל על המוקדשים בממנה לזונה על פסחו באתננה ואע"ג דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו הכא אמרינן דאתנן חל עליו:

ורבי היא. דאית ליה פסח ממון בעלים הוא דאמר לקמן אף מכדי מקח שאם ימעטו לו מעות לבעל הפסח ליקח חלוק וטלית ממנה אחרים עמו על פסחו ונוטל מהן מעות ועושה צרכיו אלמא שלו הוא ויכול לאוסרו אי לאו דאוקמא רבי אושעיא במסכת תמורה לההיא כדפרישית אנא הייתי מוקי לה ההיא דאתנן בקדשים קלים שנתן לה שלמים באתננה ויש בידו לאוסרן ורבי יוסי הגלילי היא דאמר בפרק קמא דבי"ק (דף יב:): קדשים קלים ממון בעלים הם והאי מתניתא דלעיל דקתני מעות חולין הוה מוקמינא כרבי והוה אמינא דהא דשרי רבי לעשות צרכיו במעות לאו משום דפסח אית ביה שיור בקדושתו ליתפס קדושת המעות בחולין שבו אלא משום דזה שמפריש המעות שייך בקדושתו לתתם מתת חולין לבעל הפסח והא ליכא לאוקמי כר' יוסי דהא קתני בשלמים לא עשה כלום וההיא דאתנן כר' ובפסח לא הייתי מוקי לה דלא הוה סלקא דעתאי דפסח לרבי ממון בעלים הוא שיהא בידו לאוסרו: **דלא משייר איניש.** בקדושת הגוף דבהמה וטעמא דרבי דאמר אף מכדי מקח משום דבמעות משייר איניש לתתם מתת חולין בחזקת חולין ומעיקרא אדעתא דהכי אפרשיניהו ומשום הכי חולין הם דזה שהפריש לפסחו ואחר כך הימנה אחרים עמו מתנה בעלמא הוא דיהיב להו והנך יהבו ליה ממעות חולין מתנה והממנה זונה מתנה הוא שאין בידו למוכרו ואין אתנן חל עליו:

והשתא דאוקמא ר' אושעיא להווא בממנה זונה על פסחו. אלמא קא סבר ר' אושעיא פסח גופיה לר' ממון בעלים ושמעין מינה דאפי' בפסח משייר איניש כל שכן מעות וכ"ש דמצינן לאוקמא להך דקתני מעות שבידו חולין כרבי דהא פסח חולין הוא ויכול למוכרו ומעות של אותן אחרים חולין הוה וליכא לאקשווי היאך הקדש חל על הקדש לצאת לחולין: **הרי אלו מותרין.** כדיליף לקמן: **עופות.** תורים ובני יונה שאינן מוקדשין: **שהמום פוסל בהם.** אף משהוקדשו אין אתנן חל עליהם כדיליף לקמן: **עופות.** חולין שמום אין פוסל בהן מלהקדישם דלא נאמר תמות וזכרות בעופות אינו דין כו': **קל וחומר למוקדשין מעתה.** שיחול אתנן עליהן:

תנו רבנן:

"הממנה אחרים עמו על פסחו ועל חגיגתו, מעות שבידו - חולין. והמוכר עולתו ושלמיו - לא עשה ולא כלום. ומעות כל שהן - יפלו לנדבה."

וכי מאחר ד"לא עשה ולא כלום" - מעות אמאי "יפלו לנדבה"?

אמר רבא:

קנסא.

ומאי "כל שהן"?

אף על גב דלא הוו שווי אלא ארבעה, ויהבו ליה חמשה אפילו בההיא יתירא נמי קנסוהו רבנן.

אמר עולא ואיתימא רבי אושעיא:

איפשר ידעי חברין בבלאי טעמא דהאי מילתא.

זה הפריש טלה לפסחו, וזה הפריש מעות לפסחו, היאך הקדש חל על הקדש, דקתני: "מעות שבידו חולין"?

אמר אביי:

אי לאו דאוקמיה רבי אושעיא לההיא בממנה זונה על פסחו ורבי היא, הוה מוקמינא לה לההיא בקדשים קלים, ואליבא דרבי יוסי הגלילי דאמר: קדשים קלים ממון בעלים הוא, אבל בפסח לא משייר איניש במעות - ודאי משייר איניש דמעיקרא כי מפריש להו אדעתא דהכי מפריש להו, והא - רבי היא,

ומשום הכי: מעות שבידו חולין, דבמעות ודאי משייר איניש.

וההיא דקא מוקי לה רבי אושעיא כרבי, לא מוקמינא ליה אנא כרבי, דבפסח לא משייר איניש.

והא ליכא לאוקמי כרבי יוסי,

דהא תני בה: "המוכר עולתו ושלמיו לא עשה ולא כלום."

והשתא דאוקמיה רבי אושעיא לההיא בממנה זונה על פסחו, ורבי היא, שמיע מינה: דסבירא ליה אפילו בפסחו משייר איניש.

מאי היא דרבי אושעיא?

דתנן:

"נתן לה מוקדשין באתננה - הרי אלו מותרין.

עופות וחולין - הרי אלו אסורין.

שהיה בדין:

ומה אם מוקדשים, שהמום פוסל בהן אין אתנן ומחיר חל עליהן.

עופות שאין המום פוסל בהן - אינו דין שאין אתנן ומחיר חל עליהם? תלמוד לומר: "לכל נדר"¹⁰ (דברים כג, יט) - לרבות את העופות (תמורה ל:).

"קל וחומר למוקדשין מעתה:"

¹⁰ לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב בית ה' אלהיך לכל נדר

רש"י

אלא טעמא כו'. פירכא הוא: ואם ימעט הבית וגו'. אם יהיו מעות מועטין לבעל הפסח מהיות משה שאין לו במה לקנות לצורכי הפסח ולקח הוא ושכנו הקרוב אל ביתו יקח מעות משכנו וימננו על פסחו ויקח מן המעות מה שהוא צריך לפסח:

מכדי אכילה. אם יחסר לו מעות שאין לו במה ליקח צורכי אכילת הפסח כגון עצים לצלותו רשאי הוא למכרו:

ולא מכדי מקח. שאם אין לו מעות לסחורה אינו רשאי למכור פסחו לכך:

כו"ע לא פליגי. דיכול להימנות אחרים ליקח במעות עצים: החייהו לשה. עשה צורכי הפסח מן המעות:

ולאבבי דאמר. לעיל אליבא דרבי בפסח לא משייר איניש הא קתני שעל מנת כו' אלמא פסח גופיה ממון בעלים הוא: אימא מעות פסחיהן. זה שנתמנה עמו לפסחו ונתן לו מעותיו חולין היו ונתן לו במתנה ומשום הכי יכול ליקח בהן טלית ונותן לו חלק של פסחו במתנה ומעותיו חולין הן שעל מנת כן הקדישן שאם רצה ליתנם במתנה יתנם:

מה עופות שאין המום פוסל בהן ומהחיר חל עליהן, מוקדשין שהמום פוסל בהן - אינו דין שאתנו ומחיר חל עליהן? תלמוד לומר: "לכל נדר" - פרט לנדור.
אלא טעמא דכתב רחמנא "נדר",
הא לאו הכי, הוה אמנא: מוקדשים חל איסור אתנו עליהן, והא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו!

אמר רבי אושעיא:
בממנה זונה על פסחו ורבי היא.

מאי רבי?

דתנא:

"ואם ימעט הבית מהיות משה"¹¹ (שמות יב, ד) - החייהו משה, מנדבי אכילה, ולא מנדבי מקח.

רבי אומר:

אף מנדבי מקח,

שאם אין לו ממנה אחרים על פסחו ועל חגיגתו, ומעות שבירו חולין הן, שעל מנת כן הקדישו ישראל את פסחיהן.

רבה ורבי זירא:

חד אמר:

בעצים לצלייתו - כולי עלמא לא פליגי: דכיון דתקנתא דפסח הוא כגופא דפסח דמי, כי פליגי במצה ומרור.

רבנן סברי: הא אכילה אחריתי היא.

ורבי סבר: כיון דהקשירו דפסח הוא, כגופא דפסח דמי.

וחד אמר:

במצה ומרור נמי כולי עלמא לא פליגי,

דכתיב: "על מצות ומרדים יאמלוהו" (שמות יב, ח),

דכיון דמקשירין דפסח ניהו, כפסח דמי.

כי פליגי: ליקח בו חלוק, ליקח בו טלית,

רבנן סברי: "מהיות משה" אמר רחמנא החייהו לשה,

ורבי סבר: החיה עצמה משה.

ולאבבי דאמר:

אי לאו דאוקמה רבי אושעיא לההיא בממנה זונה על פסחו, ורבי היא,

הוי מוקמינן לה: בקדשים קלים ואליבא דרבי יוסי הגלילי, דאמר קדשים קלים ממון בעלים הוא,

אבל בפסח לא משייר איניש,

הא קתני בהדיא: "שעל מנת כן הקדישו ישראל את פסחיהן"!

אימא: "שעל מנת כן הקדישו ישראל מעות פסחיהן".

¹¹ ואם ימעט הבית מהיות משה ולקח הוא ושכנו הקרוב אל ביתו

ב-א, צ. 317

רס"י

משנה

זב שרצה שתי ראיות - שוחטין עליו בשביעי.
 ראה שלש - שוחטין עליו בשמיני שלו.
 שומרת יום כנגד יום - שוחטין עליה בשני שלה,
 ראתה שני ימים - שוחטין עליה בשלישי.
 והזבה - שוחטין עליה בשמיני.

גמרא

אמר רב יהודה אמר רב:
 שוחטין וזורקין על טבול יום ומחוסר פגורים.
 ואין שוחטין וזורקין על טמא שרץ.

צ,ב

ועולא אמר:
 אף שוחטין וזורקין על טמא שרץ.

לרב, מאי שנא טבול יום דחזי לאורתא - טמא שרץ נמי חזי לאורתא!

מחוסר טבילה.

טבול יום נמי מחוסר הערב שמש!

שמשא ממילא ערבא.

מחוסר פגורים נמי הא מחוסר כפרה!

שקינו בידו.

טמא שרץ נמי, הרי מקוה לפניו!

דילמא פשע.

אי הכי מחוסר פגורים נמי דילמא פשע!

כגון דמסרינהו לבית דין,

וכדרך שמעיה,

דאמר: חזקה אין בית דין של פהנים עומדין משם עד שיכלו מעות שבשופרות.

ולרב, מדאורייתא מיחזא חזי, ורבנן הוא דגזרו ביה,

אלמה אמר רב: מטמאין אחד מהם בשרץ!

אלא, לרב מדאורייתא נמי לא חזי,

דכתב: "איש איש מי יהיה טמא לנפש"¹² (במדבר ט, ט-י).

מי לא עסקינן שחל שביעי שלו להיות בערב הפסח? דהיינו טומאת שרץ אמר רחמנא: נידחי!

וכי תימא ממאי דהכי?

סבר לה רבבי יצחק, דאמר: טמאי מת מצוה היו שחל שביעי שלהן להיות בערב הפסח,

שנאמר: "ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא" (במדבר ט, י),

"ביום ההוא" - הוא שאינו יכולין לעשות, אבל למחר יכולין לעשות,

מתני'

זב שראה שתי ראיות.
 שטומאתו טומאת שבעה ואינו
 טעון קרבן:

שוחטין עליו בשביעי. ואע"פ
 שלא העריב שמשו דהא חזי
 למיכל לאורתא:

ראה שלש. דלא חזי למיכל עד
 דמייתי כפרה:

שוחטין עליו. אם חל שמיני שלו
 בערב הפסח ואפילו לא הביא
 כפרתו ומביאה לאחר מיכן
 דמחוסר כפורים דחי עשה
 דהשלמה כדאמרן בתמיד נשחט
 (דף ט. ט):

שומרת יום כנגד יום. הרואה
 יום אחד בתוך אחד עשר ימים
 שבין נדה לנדה דבעיא לספור
 יום המחרת שוחטין עליה ביום
 ספירה דכיון שספרה מקצת
 היום מותרת לטבול ואף על פי
 שמחוסרת הערב שמש שוחטין
 עליה:

והזבה. שראתה שלשה רצופים
 בתוך אחד עשר יום וצריכה
 לספור שבעה נקיים ולהביא
 קרבן שוחטין עליה בשמיני
 ותביא כפרתה קודם שתחשך
 ותאכל:

גמ'

ואין שוחטין וזורקין על טמא
 שרץ. ואע"פ שבידו לטבול היום
 וטעמא מפרש לקמיה:

פשע. ולא טביל:

משם. מן העזרה:

שבשופרות. שופר היה שם
 שכתוב עליו קינין ואשה שיש
 עליה לידה וכן כל מחוסרי
 כפרה מביאין מעות ונותנין
 לתוכו ודמי הקינין קצובין היו
 ואוכלים בקדש לערב וסומכין
 על חזקת בית דין של כהנים
 שאין עומדין משם עד שיכלו כל
 מעות אותו שופר כדי שלא
 יאכלו מחוסרי כפרה בקדשים:
 מחוסרי כפרה. זב וזבה
 ומצורעת ויולדת:

ופרכינן ורב דאמר. שמא פשע
 אלמא מדאורייתא מיחזא חזי
 טמא שרץ לשחוט עליו ומשום
 דילמא פשע גזרו ביה רבנן:
 והאמר רב. בכיצד צולין היו
 ישראל מחצה טהורין ומחצה
 טמאין מטמאים אחד מהן
 בשרץ להכריע רוב ציבור
 לטומאה ואי מדאורייתא חזי
 היאך הוא מכריעם לטומאה
 דהיינו טמא שרץ דחזי למטבל:
 וממאי דהכי. דילמא מדכתוב
 טמא לנפש ולא כתיב טמא שרץ
 שמע מינה טמא מת שאינו ראוי
 לערב קאמר:

סבר לה רבבי יצחק דאמר.
 בספרי אותן אנשים שבפסח
 מדבר שהיו טמאין לנפש אדם
 טמאי מת מצוה היו שחל שביעי
 כו':

¹² איש איש מי יהיה טמא לנפש... ועשה פסח לה' בחודש השני בארבעה עשר יום

וְאָמַר רַחֲמָנָא נְדַחוּ.

רַחֲמָנָא

מאי לאו דלא טביל. וקשיא לרב: הא קא משמע לן דאף על גב דמחוסר הערב שמש דשימשא ממילא ערבא. ולא הוי כמחוסר מעשה:

הכי נמי מסתברא. דאטבול קאי מדאצטריך למיתנא סיפא דשוחטין על מחוסר כפורים אי אמרת בשלמא רישא לא אשמעי [אלא] טבול יום איצטריך למיתנא סיפא לאשמעי דשוחטין על מחוסר כפורים ס"ד אמינא האי מחוסר מעשה חשיב ליה קא משמע לן דשרי ובמסרו לביד של כהנים כדאמרן:

אלא אי אמרת כו' יש בידו לתקן. לטבול אבל מחוסר כפרה אין בידו לתקן אלא ביד כהן:

תָּנִן:

"זב שראה שתי ראיות שוחטין עליו בשביעי".

מאי לאו, דלא טביל, ושמע מינה: שוחטין וזרקין על טמא שרין!

לא, דטביל.

אי טביל, מאי קא משמע לן?

הא קא משמע לן:

דאף על גב דמחוסר הערב שמש, קמשמע לן: דשמשא ממילא ערבא.

הכי נמי מסתברא,

מדקתני סיפא: **"דאך שלש ראיות שוחטין עליו בשמיני".**

אי אמרת בשלמא: זב שראה שתי ראיות שוחטין עליו בשביעי, דטביל איצטריך.

סלקא דעתך אמינא: ראה שתי ראיות בשביעי הוא דלא מחוסר מעשה,

אבל ראה שלש בשמיני דמחוסר מעשה מחוסר כפרה לא,

קא משמע לן: דאף על גב דמחוסר כפרה שוחטין וזרקין עילויה.

אלא אי אמרת: ראה שתי ראיות בשביעי, דלא טביל, ראה שלש בשמיני למה לי?

השתא יש לומר: ראה שתי ראיות בשביעי דלא טביל דטמא מעליא הוא, שחטין וזרקין עילויה,

ראה שלש בשמיני דטביל, ליה בשביעי דקלישא טומאה - לא כל שכן דשחטין וזרקין עילויה!?

אלא לאו, שמע מינה: ראה שתי ראיות בשביעי דשחטין עילויה דטביל.

לא, לעולם אימא לך דלא טביל, ואיצטריך.

סלקא דעתך אמינא: בשביעי הוא, דבידו לתקן, אבל בשמיני דאין בידו להקריב קרבן,

אימא פשעי ביה כהנים.

קא משמע לן: כדרב שמעיה.

318. צ, ב

רפ"י

זבה טבילתה ביום שביעי.
דכתיב (ויקרא טו) וספרה לה
שבעת ימים ואחר תטהר אחר
מעשה תטהר כיון דסיימה לה
ספירה תטהר ובתחלת היום
עבדה לה ספירה אבל נדה
דאורייתא שאינה סופרת נקיים
אלא שבעה עם ימי ראייתה
אינה טובלת עד לאחר שקיעת
החמה של שביעי והערב שמש
בדידה לא הוי עד למחר:
בשביעי לא. משום דלא חזיא
לאורתא משום הערב שמש:
תהיה. יתירה דריש:
ויולדת איתקש לנדה. דכתיב
(שם יב) כימי נדת דותה תטמא:

"והזבה שוחטין [עליה בשמיני]".

תני תנא קמיה דרב אדא בר אבהו:
"והזבה שוחטין עליה בשביעי שלה".

אמר ליה: זבה בשביעי שלה מי חזיא?
אפילו למאן דאמר: שוחטין וזרקין על טמא שרץ, הני מילי טמא שרץ, דחזי לאורתא.
הא, עד למחר דמתיא כפרה, לא חזיא!

אימא: בשמיני.

פשיטא!

מהו דתימא: פיון דמחסרא כפרה - לא קא משמע לן כדרב שמעיה.

רבינא אמר:

"נדה" תנא קמיה: "והנדה שוחטין עליה בשביעי".

אמר ליה: נדה בשביעי מי חזיא?
אפילו למאן דאמר: שוחטין וזרקין על טמא שרץ, דחזי לאורתא,
נדה לאורתא דשביעי הוא דטבלה, עד שמיני דעבדה הערב שמש לא חזיא!

אלא, אימא: בשמיני.

פשיטא!

השתא ומה זבה דמיחסרא כפרה, שוחטין וזרקין עליה בשמיני,
נדה, דלא מיחסרא כפרה,
צריכה למימר דשחטין וזרקין עליה!?

נדה איצטריכא ליה,
הא קא משמע לן: בשמיני - אין, בשביעי - לא.

כדתנא:

"כל חייבי טבילות טבילתן ביום,
נדה ויולדת טבילתן בלילה".

דתנא:

"יכול תהא טובלת מבעוד יום?

תלמוד לומר: "שבעת ימים תהיה בנדתה"¹³ (ויקרא טו, יט).

תהא בנדתה כל שבועה".

יולדת איתקש לנדה.

¹³ ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זוכה בכשרה שבעת ימים תהיה בנדתה

319. צ, ב - צא, א

רש"י

משנה

האונן,

והמפקח את הגל,

צא, א

וכן מי שהבטיחוהו להוציאו מבית האסורים,

והחולה והזקן שהן יכולין לאכול כזית -

שוחטין עליהן.

על כולם אין שוחטין עליהן בפני עצמן.

שמה יביאו את הפסח לידי פסול.

לפיכך, אם אירע בהן פסול, פטורין מלעשות פסח שני,

חוץ מן המפקח בגל שהוא טמא מתחלתו.

גמרא

אמר רבה בר הונא אמר רבי יוחנן:

לא שנו אלא בית האסורין דגוים,

אבל בית האסורין דישראל שוחטין בפני עצמו, כיון דאבטחינהו, מפיק ליה,

דכתיב: "שארית ישדאל לא יעשו עולה ולא ידברו קזב" (צפניה ג, יג).

אמר רב חסדא:

הא דאמרת: בבית האסורין דגוים,

לא אמרן אלא: חוץ לחומת בית פאגי, אבל לפנים מחומת בית פאגי שוחטין עליו בפני עצמו.

מאי טעמא?

אפשר דאמטו לה ואכיל ליה.

מתני'

האונן. שמתו מוטל לפניו כדאמרי' בשחיטת קדשים בפרק טבול יום (זבחים דף ק:): איזהו אונן כל זמן שלא נקבר: והמפקח את הגל. מעל אדם ואין ידוע אם ימצאנו חי או מת:

שוחטין עליו. דמכ"מ עודנו בחזקת טהרה ואונן נמי לאורתא חזי כדאמרינן בגמרא דאנינות לילה ליתא מדאורייתא אלא אנינות יום כדכתיב (ויקרא י) הן היום הקריבו יום אסור לילה מותר בשחיטת קדשים וגבי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת: שוחטין עליהן. בחבורת אחרים:

שמה יביאוהו לידי פסול. שמה יטמא אונן למתו ומפקח גל ימצאנו מת ונמצא שהאהיל על הטומאה והחבוש שמה לא יצא וחולה וזקן שמה יכבד חוליו ולא יוכל לאכול כזית:

לפיכך. הואיל ובשעת שחיטה ראויין היו ונזרק הדם עליהן אם אירע בהן פסול כמו שפירשתי פטורין מלעשות פסח שני:

חוץ מן המפקח את הגל. ונמצא המת תחתיו שחייב לעשות פסח שני:

שהוא טמא מתחלתו. קודם שחיטה שהרי האהיל על הטומאה משעה שהתחיל לפקח ובגמרא מוקי לה בגל עגול שמתחלה האהיל את כולו:

גמ'

לא שנו. דאין שוחטין על החבוש בפני עצמו:

בית האסורין של ישראל. כגון לכופו להוציא אשה פסולה או לשלם ממון אי נמי כדתניא (כתובות דף לג:): אם יקום והתהלך בחוץ כו' וכי תעלה על דעתך זה מהלך בשוק וזה נהרג אלא מלמד שחובשין אותו עד שנראה מה תהא עליו:

בית פאגי. מקום חיצון בירושלים:

דמעילי ליה. מן הפסח בתוך בית האסורין לאכול דהא לפנים מירושלים הוא:

320. צא, א

"לפיכך אם אירע [בהן פסול, פטורין מלעשות פסח שני, חוץ מן המפקח בגל שהוא טמא מתחלתו]".

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

לא שנו אלא גל עגול,

אבל גל ארוך - פטור מלעשות פסח שני, אימא: טהור היה בשעת שחיטה.

תניא נמי הכי:

"רבי שמעון בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר:

מפקח בגל עתים פטור עתים חייב.

ביצד?

גל עגול ונמצאת טומאה תחתיו - חייב.

גל ארוך ונמצאת טומאה תחתיו - פטור,

אימא טהור היה בשעת שחיטה".

רס"י

ל"ש. דמפקח גל חייב לעשות פסח שני אלא גל עגול דמתחלתו האהיל עליו אבל גל ארוך שמא בשעת שחיטה עדיין לא האהיל כנגד הטומאה וכיון דספק יצא ספק לא יצא פטור משום דלא אפשר כדאמרן לעיל (דף פח:). גבי חמשה שנתערבו עורות פסחין:

321. צא, א-ב

רש"י

מתני'

על היחיד. טעמא יליף בגמרא: ואפילו חבורה של מאה. רבי יוסי קאמר לה כלומר לא תליא מילתא דפסח אלא באכילה יחיד ויכול לאכול כזית שוחטין עליו מאה ואין יכולין לאכול כזית בין כולם אין שוחטין עליהן: ואין עושין חבורת נשים ועבדים וקטנים. טעמא מפרש בגמרא:

גמ'

לא תוכל לזבוח את הפסח באחד שעריך. ודריש באחד באנפיה נפשיה על היחיד:

ואין יכולים לאוכלו. כזית ממנו: מנין לזבוח פסחו בבמת יחיד. במה קטנה שהיא בלא תעשה להכי נקט במת יחיד ולא במת ציבור דבמת ציבור בשעת איסור הבמות ליכא דשעת איסור הבמות שילה לאחר שנבחר משכן שילה ומשחרב היה להם היתר עד שנבנה בית עולמים ומשנבנה חזרו לאיסורם ושוב לא היה להם היתר:

שהיא בלא תעשה. אבל כרת דשחטי חוץ ליכא ובשחטית קדשים בפרק בתרא (זבחים דף קיד:): מוקי לה בקודם חצות דמחוסר זמן הוא להתקבל בפנים דכתיב אשר ישחט מחוץ למחנה ואל פתח אהל מועד לא הביאו הראוי לפתח אהל מועד חייב עליו ושאינו ראוי לאהל מועד אינו חייב עליו ויליף מהכא דמחוסר זמן בחוץ אע"פ שאינו בכרת בלא תעשה מיהא הוי הואיל וראוי לבא לאחר זמן:

יכול אף בשעת היתר הבמות כן. יהא בלא תעשה זה דהא לא הותרה במת יחיד אלא לדבר הנידר ונידב ולהוי האי לגביה כשעת איסור:

ת"ל כו'. דהאי לאו דהכא לא משתעי אלא בשעת איסור הבמות והכי שמעינן ליה לקרא לא תוכל לזבוח את הפסח בבמת יחיד בזמן שכל ישראל נכנסין בשער אחד כו' כי אם אל המקום אשר יבחר שם תזבחנו:

ופרכינן לר' יוסי ממאי דקרא לכדרי שמעון כו'. ולא פירכא כולי האי דאיכא למימר מר דריש ליה הכי ומר דריש ליה הכי אלא טעמא דר' יוסי מהדר לפרושי מאיש לפי אכלו:

לא ס"ד. דלאסור פסח על היחיד אתא דכתיב איש לפי אכלו תכוסו על איש אחד תשחטו ובלבד שיראה לאכילה:

מפרישנא. שם מקום:

אשה בראשון. חובה ובשני רשות ולקמיה יליף טעמייהו:

טפילה. חיבור: קתני מיהת בפני עצמה. לשון יחיד: ה"ג לא נשים ועבדים וקטנים:

משנה

אין שוחטין את הפסח על היחיד, דברי רבי יהודה, ורבי יוסי מתיר.

אפילו חבורה של מאה שאינן יכולין לאכול כזית אין שוחטין עליהן. ואין עושין חבורת נשים ועבדים וקטנים.

גמרא

תנו רבנן:

"מנין שאין שוחטין את הפסח על היחיד?

תלמוד לומר: "לא תוכל לזבוח את הפסח באחד"¹⁴ (דברים טז, ה),

דברי רבי יהודה.

ורבי יוסי אומר:

יחיד ויכול לאכלו - שוחטין עליו,

עשרה ואין יכולין לאכלו - אין שוחטין עליהן".

ורבי יוסי האי "באחד" מאי עביד ליה?

מיבעי ליה לכדרבי שמעון.

דתנאי:

"רבי שמעון אומר:

מנין לזבוח את פסחו בבמת יחיד, בשעת איסור הבמות שהוא בלא תעשה?

תלמוד לומר: "לא תוכל לזבוח את הפסח באחד שעריך"¹⁵ (דברים ט"ז, ה).

יכול אף בשעת היתר הבמות בן?

תלמוד לומר: "באחד שעריך" - לא אמרו אלא בשעה שכל ישראל נכנסין בשער אחד".

ורבי יהודה האי מנא ליה?

תרתיה שמעת מינה.

ולרבי יוסי, מפאי דלהכי דקאמר רבי שמעון?

דילמא פדקאמר רבי יהודה הוא דאתא?

אמר לה:

לא סלקא דעתך, דהא כתיב: "איש לפי אכלו"¹⁵ (שמות יב, ד).

רמי ליה רב עוקבא בר חיננא מפרישנא לרבא:

מי אמר רבי יהודה אין שוחטין את הפסח על היחיד?

ורמינהו:

"אשה,

בראשון - שוחטין עליה בפני עצמה,

ובשני - עושין אותה טפילה לאחרים,

דברי רבי יהודה!"

אמר ליה:

לא תימא "בפני עצמה",

אלא אימא: בפני עצמן.

¹⁴ לא תוכל לזבוח את הפסח באחד שעריך אשר ה' אלהיך נותן לך

¹⁵ איש לפי אכלו תכוסו על השם

רש"י

תפלות. עבירה:
 עבדים וקטנים משום
 פריצותא. דמשכב זכור:

אמר ליה:

מי עבדינן חבורה שכולה נשים?!

והתנן:

"אין עושין חבורת נשים ועבדים וקטנים",

מאי לאו, נשים לחודייהו, ועבדים לחודייהו, וקטנים לחודייהו!

אמר ליה:

לא, נשים ועבדים וקטנים.

נשים ועבדים - משום תפלות,

צא, ב קטנים ועבדים - משום פריצותא.

302. צא, ב

רש"י

אין שוחטין עליה כל עיקר. ואפי' טפילה דלא שייכא ביה מידי ואי אכלה ביה הוה פסח נאכל שלא למנויו וה"ה לעבדים דאין אוכלין בו וכי אכלי עבדים ונשים בראשון שהן רשות בו אבל בשני לא דאפי' מרשות אימעוט כדלקמן:

במכסת נפשות. מדלא כתב אנשים אפי' אשה במשמע: **כתיב בשני חטאו ישא האיש ההוא.** והכי משמע ליה קרא והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח ראשון ונכרת כי קרבן ה' כו' כי לשון שימוש אי כשקרבן ה' לא הקריב במועדו בשני חטאו ישא והכי דריש בפרק מי שהיה טמא (לקמן צג.) אליבא דר"י אי"נ קרבן ה' לא הקריב במועדו בשני חטאו ישא:

וכתיב בשני ונכרתה הנפש ההיא. דאע"ג דאראשון קאי מיהו כי קרבן ה' אשני קאי וכדמפרשינן וגמרינן בה כרת לקמן (שם) האי חטאו ישא מונשא חטאו דמברך את השם דכתיב ביה את ה' הוא מגדף ונכרת וגו' והוי כמאן דכתיב נפש בגופיה:

ואלא האיש. דגבי פסח מאי עביד ליה ליכתוב חטאו ישא ותו לא:

כתיב בראשון איש. לקמן בעי מאי איש כתיב בראשון: **איש זוכה.** לאחרים בלקיחתו אם לקח מקח לצורך אחרים או קיבל מתנה לשם אחרים כדכתיב ויקחו איש שה לבית אבות ואין קטן זוכה דאין נעשה שליח:

אלא מאיש לפי אכלו. דריש ליה למעוטי אשה: **והא מדד' יוסי סבר לה כו"ש.** דאין שוחטין פסח בבמת יחיד מולא תוכל לזבוח:

גופא

"אשה"

בראשון - שוחטין עליה בפני עצמה,

ובשני - עושין אותה טפילה לאחרים,

דברי רבי יהודה.

רבי יוסי אומר:

אשה בשני - שוחטין עליה בפני עצמה, ואין צריך לומר בראשון.

רבי שמעון אומר:

אשה בראשון - עושין אותה טפילה לאחרים,

בשני - אין שוחטין עליה כל עיקר."

במאי קמפלגי?

רבי יהודה סבר: **"במכסת נפשות"**¹⁶ (שמות יב, ד) - ואפילו נשים.

וכי תימא: אי הכי אפילו בשני נמי -

קתיב: **"חטאו ישא האיש ההוא"** (במדבר ט, ג) - איש - אין, אשה - לא!

וכי תימא: אי הכי אפילו טפילה נמי בשני לא -

אהני **"ככל חקת הפסח"**¹⁷ (במדבר ט, יב) - לטפילה בעלמא.

ורבי יוסי מאי טעמיה?

דכתיב בראשון: **"במכסת נפשות"** - אפילו אשה,

וכתיב בפסח שני: **"ונכרתה הנפש ההיא מעמיה"**¹⁸ (במדבר ט, ג) - נפש ואפילו נשים.

ואלא **"חטאו ישא האיש ההוא"** - למעוטי מאי?

למעוטי קטן מפרת.

ורבי שמעון?

קתיב בראשון: **"איש"**¹⁹ - איש - אין, אשה - לא.

וכי תימא: אי הכי אפילו טפילה נמי - אהני ליה **"במכסת נפשות"**, לטפילה.

וכי תימא: אפילו בשני נמי מיצט רחמנא בשני, דכתיב: **"חטאו ישא האיש"** - איש - אין, אשה - לא.

במאי קממעטי ליה?

אי מחיוב - השתא בראשון לא, בשני מיבעיא!?

אלא לאו, מטפילה.

ומאי **"איש"** דקאמר רבי שמעון?

אי נמיא: **"ויקחו להם איש שה לבית אבת"**²⁰ (שמות יב, ג) - ההוא מיבעי ליה לכדרבי יצחק,

דאמר: איש - זוכה, ואין קטן - זוכה.

ואלא מ' **"איש לפי אכלו"**²¹ (שמות יב, ד),

הא מדרבי יוסי סבר לה פרבי שמעון,

¹⁶ במכסת נפשות... תכוסו על השה

¹⁷ ככל חקת הפסח יעשו אותו

¹⁸ וחדל לעשות הפסח ונכרתה הנפש ההיא מעמיה

¹⁹ איש לפי אכלו תכוסו על השה

²⁰ ויקחו להם איש שה לבית אבת שה לבית

²¹ איש לפי אכלו תכוסו על השה

רבי שמעון נמי סבר לה כרבי יוסי ו"ההוא" מיבעי ליה דשוחטין את הפסח על היחיד.

אמר לה:

אם כן נכתוב רחמנא 'לפי אכלו',

מאי "איש"?

שמעתי מינה תרתי.

כמאן אזלא הא דאמר רבי אלעזר:

אשה בראשון - חובה, ובשני - רשות, ודוחה את השבת.

אי רשות, אמאי דוחה את השבת?

אזלא אימא:

בשני - רשות ובראשון - חובה, ודוחה את השבת.

כמאן?

כרבי יהודה.

רש"י

ר"ש נמי סבר לה כר' יוסי.
דיליף מאיש לפי אכלו ששוחט
פסח על היחיד דאי לא ס"ל
כוותיה ממאי דהאי באחד
לדרשא דידיה אתא הא טפי
משמע שפיר כר"י דאין שוחטין
על היחיד:

לפי אכלו. בלאו איש נמי נפקא
לן מלשון יחיד דשוחטין פסח על
היחיד ואיש דרשינן ליה למעוטי
אשה:

רשות ודוחה את השבת.
בתמיה:

303. צא, ב

רש"י

ידקדקו בו. משום שאינן בני תורה יחמירו עליו לדקדק ויפסילוהו על חנם:
הכי גרסינן תנו רבנן פסח מצה ומרור בראשון חובה כו'.
 בראשון לילה הראשון:
אהייתא קאי. מכאן ואילך רשות דתנא קמא אי נימא אפסח פסח כל שבעה מי איכא:
ואלא אמצה ומרור. ועלה מהדר ר"ש אף בראשון דקאמרת חובה באנשים הוא דהויא אבל בנשים רשות:
לית ליה לר"ש. והא ליכא למימר דליהדר אמרור לחודיה דסתמא מצה ומרור בהדי הדדי כתיב על מצות ומרורים וכשם שנשים באכילת מצה חובה הכי נמי במרור:
הואיל וישנן בבל תאכל חמץ. דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה דכתיב (במדבר ה) איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם וגו':
אלא. הכי קאמר פסח מצה ומרור בראשון חובה מכאן ואילך רשות וקאי האי מכאן ואילך אמצה ומרור ור"ש פליג אפסח דקאמרת בראשון חובה באנשים הוא דהוה חובה אבל בנשים רשות ורבי שמעון לטעמיה:

אמר רבי יעקב אמר רבי יוחנן: אין עושין חבורה שפולגה גרים, שפא ידקדקו בו ויביאוהו לידי פסול.

תנו רבנן:

"פסח ומצה ומרור בראשון - חובה, מכאן ואילך - רשות, רבי שמעון אומר: באנשים - חובה, ובנשים - רשות."

אהייתא קאי?

אילמא אפסח - פסח כל שבועה מי איכא??

ואלא אמצה ומרור -

אימא סיפא: "רבי שמעון אומר: באנשים חובה ובנשים רשות",

לית ליה לרבי שמעון הא דאמר רבי אלעזר:

נשים חייבות באכילת מצה דבר תורה!

שנאמר: "לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות" (דברים טז, ג),

כל שישנו בבל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצה.

והני נשים הואיל וישנן ב"בל תאכל חמץ" ישנן גם בקום אכול מצה!

אלא, אימא: פסח מצה ומרור בראשון - חובה,

מכאן ואילך - רשות.

רבי שמעון אומר:

פסח באנשים - חובה, ובנשים - רשות.

304. צא, ב - צב, א

רפ"י

משנה

אונן - טובל ואוכל את פסחו לערב, אבל לא בקדשים.

השומע על מתו,

והמלקט לו עצמות - טובל ואוכל בקדשים.

גר שנתגייר בערב פסח,

בית שמאי אומרים:

טובל ואוכל את פסחו לערב,

ובית הלל אומרים:

הפורש מן הערלה פפורש מן הקבר.

גמרא

מאי טעמא?

קא סבר: אנינות לילה דרבנן,

וגבי פסח - לא העמידו דבריהם, במקום פרת.

גבי קדשים - העמידו דבריהם במקום עשה.

"השומע על מתו, והמלקט לו עצמות -

טובל ואוכל בקדשים].

"מלקט עצמות?"

הא בעי האת שלישי ושביעי!

אימא: שליטו לו עצמות.

"גר שנתגייר [בערב פסח,

בית שמאי אומרים: טובל ואוכל את פסחו לערב,

ובית הלל אומרים: הפורש מן הערלה פפורש מן הקבר].

אמר רבה בר בר הנה אמר רבי יוחנן:

מחלוקת בערל גוי

דבית הלל סברי: גזירה שמא יטמא לשנה הבאה,

ויאמר: אישתקד מי לא טבלתי ואכלתי? עכשיו נמי אטבול ואוכל.

ולא ידע דאשתקד גוי הוה ולא מקבל טומאה, ועכשיו ישראל ומקבל טומאה

ובית שמאי סברי: לא גזרינן.

אבל ערל ישראל - דברי הכל טובל ואוכל את פסחו לערב,

ולא גזרינן ערל ישראל משום ערל גוי.

תניא נמי הכי:

"אמר רבי שמעון בן אלעזר:

לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על ערל ישראל שאוכל את פסחו,

על מה נחלקו? על ערל גוי:

שבית שמאי אומרים:

טובל ואוכל את פסחו לערב,

ובית הלל אומרים:

הפורש מן הערלה פפורש מן הקבר."

מתני' אונן טובל ואוכל את פסחו לערב. ואף על פי שעדיין לא נקבר דאין אנינות מן התורה אלא ביום שנאמר (ויקרא י) הן היום הקריבו ואני אונן ואכלתי חטאת היום יום אסור לילה מותר וטבילה בעי וזו אחת מאחת עשרה מעלות דחומר בקודש (חגיגה דף כא.) האונן והמחוסר כפורים צריכין טבילה לקודש מתוך שנאסרו עד עכשיו בקדשים אצרכינהו רבנן טבילה ואף על פי שמחוסר כפורים טבל אתמול אבל לא יאכל אונן לערב בשאר קדשים דאסור אנינות לילה מדרבנן ולגבי פסח לא העמידו דבריהן במקום כרת: השומע על מתו. יום שמועה הוי אונן דרבנן:

וכן מי שליטו לו עצמות. אביו ואמו אמרי' במועד קטן (דף ח.) מתאבל עליהן כל היום כולו ולערב אין מתאבל עליהן: טובל ואוכל בקדשים. לערב דאפילו יום גופיה מדרבנן הוא הלכך בלילה ליכא אנינות: כפורש מן הקבר. וצריך הזאה שלישי ושביעי:

גמ'

לא העמידו דבריהם. לאוסרו באכילת פסחו מפני אנינות דדבריהם דהא פסח כרת הוא אבל אכילת קדשים עשה בעלמא הוא ואכלו אותם אשר כפר בהם (שמות כט):

מלקט. משמע הוא עצמו ליקטן:

מחלוקת בערל נכרי. שאינו מקבל טומאה בנכריותו דב"ה סברי גזירה שמא יטמא במת לשנה הבאה עה"פ ויאמר אשתקד לא טהרתי מכל טומא' עד יום ע"פ שנתגיירי וטבלתי ואכלתי והשתא נמי אטבול ואיכול ולא ידע דאשתקד נכרי הוה ולא קיבל טומאה בנכריותו אבל עכשיו הוא טמא הלכך כשמתגייר ממתין שבעה שאין לך טומאה שעברה עליו שלא טהר ממנה ואע"ג דמשום זיבה בעי שמנה משום כפרה כיון דאי אפשר דלייתי כפרה דהא לא קבל טומאה בנכריותו אי אמרת נגזר לא מייתי לעולם פסח וכולי האי לא גזרו:

אבל ערל ישראל. שאם יש לו עכשיו טומאה הוא נזהר בה שאף בערילתו מקבל טומאה כשאר בני אדם ליכא למיגזר ביה משום שנה הבאה:

305. צב, א

רפ"י

ערל הזאה ואיזמל. סימני הלכות הם: **הא דאמרן.** דחזי לאורתא ומשום גזירה דשנה הבאה דחיהו ב"ה: **ואינה דוחה שבת.** בפי' אלו דברים ולא עביד פסח ושבות דרבנן הוא:

אין מביאין אותו. איזמל למילה: **דרך חצרות.** אף על גב דרשויות דרבנן נינהו וידחה פסחו שאם יש לו זכר למול מעכבו דתניא מילת זכריו ועבדיו מעכבין את הפסח וליכא למימר משום כרת דערל זכר אשר לא ימול וגוי דמילה דדחיא שבת בזמנה וקטן לאו בר כרת הוא:

אונן. אנינות לילה מדרבנן דאמרן לעיל אוכל פסחו לערב:

מצורע. שטבל והעריב שמשו בשביעי נכנס בשמיני למחנה לויא לשער נקנור שלא נתקדש בקדושת עזרה כדכתיב בקרא (ויקרא יד) והעמיד הכהן המטהר את האיש המיטהר ואותם לפני ה' וגוי ובעזרה עצמה לא היה נכנס אלא מכניס ידיו לבוהנות לפי שאין מחוסר כפורים נכנס לה כדאמרין [במכות] (דף ח:): טמא יהיה לרבות טבול יום עוד טומאתו בו לרבות מחוסר כפורים שאם נכנסו למקדש חייבין כרת:

וראה קרי בו ביום. ונדחה ממחנה לויא כדאמרין באלו דברים (דף סז:): דבעל קרי משתלח חוץ לשתי מחנות וטובל לקרויו דלצרתו טבל מאתמול אף על פי שטבול יום אחר דקרי אינו נכנס דכתיב (דברים כג) כי יהיה בך איש וגוי וכבא השמש יבא אל תוך המחנה זה נכנס להר הבית להכניס ידיו לבוהנות כדי שיאכל פסחו לערב:

יבא עשה. דפסח שיש בו כרת וידחה עשה דטבול יום בהר הבית שאין בו כרת אלא בעזרה ואי משום דמכניס ידיו לעזרה הא אמרינן בשחיטת קדשים בפ"ג (דף לב:): איכא למי"ד ביאה במקצת לאו שמה ביאה ואיכא למאן דאמר הואיל והותרה לו אותה ביאה מקצת לצרעתו אע"פ שענוש כרת משום מחוסר כפורים והתירו הכתוב דכתיב לפני ה' הותרה לו אף לקרויו:

וא"ר יוחנן. עשה שאין בו כרת דקאמר תנא דברייתא לאו דוקא דאפילו עשה אין בו בטבול יום במחנה לויא אלא דרבנן הוא וקרא דכבא השמש במחנה שכינה קאמר:

חצר החדשה. הר הבית וקרי לה חדשה מפני חידוש שחידשו והוסיפו על קדושתו בו ביום ואמרו טבול יום לא יכנס לה והכי גמיר ר' יוחנן מרביה דדבר זה חידוש וגבי פסח לא העמידו דבריהם לאיסור (דמצורע) [דבעל קרי] מלבוא אלא התירוהו ליכנס ולטהר שלא ידחה מפסח: **שבדקין.** מהלכין בבית הפרס ע"י בדיקה לעשות פסח אם אין לו דרך אחרת:

ואין בודקין לאוכלי תרומה. אלא ימתין ויקיף או יום או יומים עד שמגיע אל תרומתו ואוכלה: **ה"ג מאי בודקין.** היאך יבדוק:

מנפח בית הפרס. הוא שדה שנחרש בה קבר כדתנן (אהלות פ"י מ"א) החורש בית הקבר הרי זה עושה בית הפרס מלא מענה מאה אמה וגזור רבנן שמא כיתתה מחרישה את העצמות ופיזרתן באורך המענה ויש כאן עצם כשעורה ויעבור ויסיטנו ועצם כשעורה מטמאה במגע ובמשא דהיינו היסט הלכך מנפחו בפיו ואם יש עצם גדול יראנו ועצם כשעורה נדחה בנפחתו ואהל אין מטמאו דהא אין טומאת אהל בעצמות אלא רוב בנין ורוב מנין:

שנידש. ברגל טהור שדריסת הרגלים העבירתן והבא לעשות פסחו יבדוק אם נידש ויעבור אבל לאכילת תרומה לא סמכי' עלה שיכול להמתין ובית הפרס מדבריהם ולא העמידום במקום כרת דפסח:

אמר רבא:

ערל, הזאה ואיזמל - העמידו דבריהן, במקום פרת. אונן ומצורע ובית הפרס - לא העמידו דבריהן במקום פרת.

ערל - הא דאמרן.

הזאה - דאמר מר: "הזאה שבות, ואינו דוחה את השבת" (סה:).

איזמל - דתניא: "כשם שאין מביאין אותו דרך רשות הרבים,

כך אין מביאין אותו דרך גגות ודרך חצרות ודרך קרפפות".

אונן - הא דאמרן.

מצורע מאי היא? דתניא: "מצורע שקל שמיני שלו בערב הפסח,

וראה קרי בו ביום - טובל ואוכל.

אמרו חכמים: אף על פי שטבול יום אינו נכנס, זה נכנס.

מוטב יבא עשה שיש בו פרת, וידחה עשה שאין בו פרת".

ואמר רבי יוחנן:

דבר תורה: אפילו עשה אין בו,

שנאמר: "ועמד יהושפט בקהל יהודה וירושלים בבית ה',

לפני החצר החדשה" (דברי הימים ב' כ, ה)

מאי "חצר החדשה"?

שחדשו בו דבר, ואמרו: טבול יום לא יכנס במחנה לויא.

בית הפרס - דתנן: "ושוין בית שמאי ובית הלל:

שבדקין לעושי פסח,

ואין בודקין לאוכלי תרומה".

צב,ב

מאי "בודקין לעושי פסח?"

אמר רב יהודה אמר שמואל:

מנפח בית הפרס.

רב יהודה בר אבוי משמיה דרב יהודה אמר:

בית הפרס שנידש טהור.

הדרן עלך האשה